

יד מהרש"א
מסכת בבא מציעא
פרק השוכר את האומנין
דף עה: – פג.

יחזקאל דוד פאלגער
מוגה ע"י נכדי אברהם ישעי'
כא' אדר תשפ"א
© Yechezkel Folger 2021

מפתח

דף עו.	4
.....	4
סוגיא דהטעו זה את זה חלק א' רש"י ד"ה דעתיהו אעילוויא	4
.....	4
סוגיא דהטעו זה את זה חלק ב' תוספות ד"ה ואזל איהו	4
.....	5
סוגיא דהטעו זה את זה חלק ג' תוספות ד"ה דעתיהו אעילוויא	5
.....	6
סוגיא דהטעו זה את זה חלק ד' תד"ה דאי סלקא דעתך	6
.....	7
סוגיא דחזרו חלק א' תד"ה השוכר האומנין	7
.....	9
דף עז:	9
.....	9
סוגיא דחזרו חלק ב' רש"י ד"ה בד"א	9
.....	9
דף עז.	9
.....	9
סוגיא דחזרו חלק ג' רש"י ד"ה מהו דתימא	9
.....	10
סוגיא דחזרו חלק ד' רש"י ד"ה מ"ד הואיל	10
.....	11
דף עז:	11
.....	11
סוגיא דחזרו חלק ה' תוספות ד"ה רב פליג	11
.....	12
תד"ה לא יהא אלא בעל חוב	12
.....	13
דף עח.	13
.....	13
סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק א' תד"ה הוחמה	13
.....	15
סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ב' תוספות ד"ה ר' יוסי בר חנינא	15
.....	16
סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ג' בא"ד והא דנקט בסיפא	16
.....	17
דף עח:	17
.....	17
סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ד' תוספות בא"ד דלא חשיב הכא פשיעה	17
.....	18
גמרא ר' אליעזר אומר	18
.....	18
דף עט.	18
.....	18
רש"י ד"ה הדרא ארעא	18
.....	20
תוס' בד"ה אילמא ביין כו'	20
.....	20
סוגיא דספינה חלק א' תוספות ד"ה אלא בספינה	20
.....	21
דף עט:	21
.....	21
סוגיא דספינה חלק ב' תוספות ד"ה אי אתה מוצא	21
.....	21
תוספות ד"ה השתא מניקה	21
.....	21
דף פ.	21
.....	21
רש"י ד"ה השוכר	21
.....	21
תוספות ד"ה היכא דלא שני	21
.....	21
תד"ה שפחה זו	21
.....	22
סוגיא דמומים חלק א' רש"י ד"ה היו בה כל המומין הללו	22
.....	22
סוגיא דמומין חלק ב' תד"ה היו בה כל המומין האלו	22
.....	23
סוגיא דמומין חלק ג' בא"ד בתוספתא דכתובות	23
.....	23
סוגיא דמומים חלק ד' תוספות ד"ה שפחה זו	23
.....	24
דף פ:	24
.....	24
תוספות ד"ה דקא תפיס לי'	24

דף פא.....	24
גמרא שמור לי ואשאיך.....	24
דף פא:.....	25
סוגיא דאבד המשכון חלק א' תד"ה דברי הכל אבד המשכון.....	25
סוגיא דאבד המשכון חלק ב' בא"ד ושלא בשעת הלואה.....	26
דף פב.....	27
סוגיא דאבד המשכון חלק ג' תוספות ד"ה נימא.....	27
סוגיא דאבד המשכון חלק ד' בא"ד ומיהו יש לומר.....	28
סוגיא דאבד המשכון חלק ה' תוספות בא"ד לא מצו פליגי.....	29
סוגיא דאבד המשכון חלק ו' תד"ה לא דכולי עלמא.....	30
סוגיא דאבד המשכון חלק ז' בא"ד וקשה דלפי גירסא זו.....	31
דף פב:.....	32
סוגיא דאבד המשכון חלק ח' תוספות ד"ה אימור.....	32
סוגיא דאבד המשכון חלק ט' תוספות בא"ד ויש לומר.....	32
סוגיא דנתקל חלק א' תד"ה וסבר ר' מאיר.....	32
דף פג.....	33
סוגיא דנתקל חלק ב' רש"י ד"ה אין גמרא כר' מאיר.....	33
סוגיא דנתקל חלק ג' רש"י ד"ה שקולאי.....	35

דף עו.

סוגיא דהטעו זה את זה חלק א' רש"י ד"ה דעתייהו אעילויה

בפרש"י בד"ה דעתייהו אעילויה כו' לא לפחות מקצבתן של זה אמרו אלא להוסיף וכך אמרו מהימנת כו' עכ"ל פי' להוסיף על שאר פועלים דמיירי הכא דשאר פועלים מיתגרי בג' דאל"כ מאי אריא בשכרכם עלי דאפילו אמר שכרכם על בע"ה נמי נותן להם ד' דהיינו מה שהנהו וה"ק מהימנת לן מה שאמר בע"ה ד' להוסיף על שאר פועלים דלא מיתגרי אלא בג' והיינו דעתייהו לעילויה על שאר פועלים ודו"ק:

(1) גמרא – אי אמר בעל הבית לאחד מן הפועלים שישכור לפועלים בשלשה זוזי ליום – ואזל זה הפועל ואמר לפועלים 4 – ואמרי ליה פועלים "כמה שאמר בעל הבית" – פשיטא דאדיבורא דפועל סמכי דאמר 4 מחמת דדעתייהו אעילויה

(2) רש"י

(א) דעתייהו אעילויה משמעו דאף על פי שאמרו פועלים לזה הפועל הרי אנו נשכרים כמה שאמר בעל הבית לא לפחות מקצבתו של הפועל אמרו אלא "להוסיף" על שאר פועלים דמיתגרי ב3 כמבואר במהרש"א בסמוך

(ב) וכיון דבקושטא אמר בעל הבית 3 ופועל הוא דאמר לפועלים 4 – לכן אלו אמר פועל שכרכם עלי יתן משלו – אבל אי אמר שכרכם על בעל הבית אין לפועלים על זה הפועל אלא תרעומות

(3) מהרש"א

(א) שאלה – למה נקט רש"י דשאר פועלים מיתגרי ב3 ולא ב4

(ב) תשובה

(i) דקתני בברייתא השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו

(ii) ולכן לא יתכן דמיירי בגוונא דשאר פועלים מתגרי ב4 דאלו מתגרי ב4 מאי אריא דדוקא בדאמר פועל שכרכם עלי מקבלי פועלים 4 מן הפועל – אפילו אמר שכרכם על בעל הבית בסוף יצטרך בעל הבית לתת להם 4 דהיינו מה שהנהו

(ג) ובזה מובן פירוש רש"י להא דמסקי בגמרא דאדיבורא דפועל סמכי לקבל 4 דדעתייהו אעילויה – דהיינו דנקטינן דבאמרם "כמה שאמר בעל הבית" כיוונו פועלים דמהימנת לן דאמר בעל הבית 4 לעילויה על שאר פועלים דמיתגרי ב3

סוגיא דהטעו זה את זה חלק ב' תוספות ד"ה ואזל איהו

תוס' בד"ה ואזל איהו כו' היינו מהימנת כו' א"נ משום דאי אמר בע"ה טפי כו' בתר הכי אי אמרי' מהימנת כו' אי משום דדעתיה אעילויה עכ"ל מדבריהם נראה דדעתייהו אעילויה דקאמר תלמודא ואת מהימנת לן ב' סברות הן ולא כפרש"י שכתבנו והכא פשיטא ליה דסמכי' אדיבורא דפועל דבין לפום סברא דדעתייהו אעילויה ובין לפום סברא דמהימנת לן אית לן למימר הכי והא דנקט תלמודא במלתא הך סברא דדעתייהו אעילויה צ"ל דה"ק פשיטא לן דסמכיה אדיבוריה דפועל אפי' אי אמרי' דדעתיה אעילויה אבל בהך אבעיא דבתר הכי אי אמרת דדעתיה אעילויה לא סמכי אדבורא דפועל אלא דוקא אי אמרינן מהימנת לן דסמכי אדיבורא דידיה ודו"ק:

(1) תוספות

- (א) בחלק א' קבענו לרש"י אשר "את מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית" ו"דעתייהו אעילויה" סברא אחת הן להסיק דאדיבורא דפועל סמכי למיתגר ב4
- (ב) אבל תוספות לפי תירוץ ראשון פליגי ארש"י וסברי דבקושטא שתי סברות הן לנמק דפועלים באמרם "כמה שאמר בעל הבית" אדיבורא דפועל סמכי – דהיינו
- (i) סברא א' – דפועלים כיוונו למימר "דמהימנת לן דהכי אמר בעל הבית 4"
- (ii) סברא ב' – דעתייהו לעילויה ל4

(2) מהרש"א

- (א) קשיא – למה לא סגי לגמרא למייתי סברא א' דבאמרם כמה שאמר בעל הבית כיוונו "דמהימנת לן דהכי אמר בעל הבית"
- (ב) תירוץ
- (i) אמרי בגמרא כך להדגיש דדיקא בגוונא זו (באמר בעל הבית 3 ואמר פועל 4) פשיטא דאדיבורא דפועל סמכי כיון דהני סברות תרוייהו מסייעין לטענת פועלים דמיתגרי ב4 ולא ב3
- (ii) מה שאין כן בהמשך דגמרא להלן בדאמר בעל הבית לפועל 4 ואזל איהו ואמר לפועלים 3 ואמרי פועלים כמה שאמר בעל הבית – דהתם איבעי להו
- (1) אלו אדיבורא דפועל סמכי למיתגר ב3 מכח סברא א' דכיוונו למימר מהימנת לן ב3 דהכי אמר בעל הבית

(2) או אדיבורא דבעל הבית סמכי למיתגר ב4 מכח סברא ב' דדעתייהו אעילויה

סוגיא דהטעו זה את זה חלק ג' תוספות ד"ה דעתייהו אעילויה

בד"ה דעתייהו אעילויה כו' דאי א"ל שכרכם על בע"ה מאי נ"מ אי דעתייהו כו' אלא מה שהתנה כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש בשכרכם על בע"ה דנ"מ לענין תרעומות וכפרש"י דהא במאי דקא מבעיא ליה בתר הכי לאו לענין תרעומות קמבעיא אלא לענין תשלומין מיהו איכא לפרושי בשכרכם על בע"ה ולענין תשלומין ובשויה עבידתייהו ד' דלא אמרי' אדעתא דתלתא קעבדי כמו שאמר בע"ה ואוזלי דקא מוזלי גביה אלא דדעתייהו אעילויה וכן פסק הרי"ף ועי' בזה באורך ברא"ש ודו"ק:

(1) ניהדר להא דקבענו בחלק ב'

(א) דבאמר בעל הבית לפועל 3 ואזל איהו ואמר לפועלים 4 ואמרי ליה כמו שאמר בעל הבית נקטא גמרא בפשיטות דאדיבורא דפועל סמכי – מה שאין כן בדאמר בעל הבית לפועל 4 ואזל איהו ואמר לפועלים 3 ואמרי ליה כמו שאמר בעל הבית דמיבעיא להו מה דינו

(2) וניהדר לחלק א' להא דפירש רש"י דבאמר בעל הבית 3 ואמר פועל 4 אלו אמר פועל שכרכם עלי יתן משלו – אבל אי אמר שכרכם על בעל הבית אין לפועלים אלא תרעומות על זה הפועל

(3) תוספות – שלא כרש"י – אלו אמר פועל שכרכם על בעל הבית אין לפועלים אפילו תרעומות

(4) מהרש"א

(א) לא ניחא להו לתוספות לפרש כרש"י אשר בשכרכם על בעל הבית יש להן תרעומות – מחמת דבאמר בעל הבית לפועל 4 ואזל איהו ואמר לפועלים 3 לאו לענין תרעומות קמבעיא אלא לענין תשלומין משל בעל הבית דהתנה 4 – ולכן מסתבר לתוספות אשר אף דבאמר בעל הבית 3 ואמר פועל 4 לאו בתרעומות עסקינן

(ב) אגב אורחא

- (i) רא"ש פסק דבאמר בעל הבית 3 ואמר פועל 4 ושויה עבידיתייהו 4 דיתן בעל הבית משלו הגם דלא התנה לתת 4
- (ii) דלא גרע מבריייתא דהבאנו בחלק א' דקתני השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו דנותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שהנהו
- (iii) שאלה – דלמא אכן גרע דהרי לא התנה בעל הבית לשלם אלא 3 ונימא דאוזלי דקא מוזלי פועלים גביה ובגוונא דאוזלי ודאי לא איירי אותה ברייתא
- (iv) תשובה – הרי אנן קיימין בדפשיטא לן דדעתיהו דפועלים אעילויה ב4 כמו שאמר להו הפועל ולא מוזלי

סוגיא דהטעו זה את זה חלק ד' תד"ה דאי סלקא דעתך

בד"ה דאי ס"ד דאדיבורא כו' ולפי זה היינו אגריעותא דידה כו' ופשיט דכ"ש דאעילויה כו' ואם כן סותר כו' עכ"ל ק"ק דמהך פשיטותא גופיה ה"מ לדחות פירוש זה דקאמר א"נ משהגיע גט לידה מגורשת אלמא דאדיבורא דידה קסמיך דאכתי אבעיין לא אפשיטא דאימא התם לא הוה טעמא משום דמהימנת לן אלא משום דדעתיה אעילויה ולכך סמיך אדיבורא דידה דאינה מגורשת עד שתגיע גט לידה ולא סמיך אדיבורא דידה דהוה לגריעותא דבעל דמגורשת במהרה אבל באבעיין דלעיל לא סמיך אדיבורא דידה דהוה לגריעותא אלא אדיבורא דבע"ה קסמיך דהוה לעילויה ודו"ק:

(1) ניהדר להא דקבענו בחלק ב'

- (א) דבאמר בעל הבית לפועל 3 ואזל איהו ואמר לפועלים 4 ואמרי ליה "כמה שאמר בעל הבית" נקטא בגמרא בפשיטות דפועלים אדיבורא דפועל סמכי
- (ב) אבל בדאמר בעל הבית לפועל 4 ואזל איהו ואמר לפועלים 3 ואמרי לי' "כמו שאמר בעל הבית" מיבעיא להו מה דינו
- (i) אדיבורא 3 דידה קא סמכי דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית
- (ii) או דלמא אדיבורא 4 דבעל הבית סמכי לעילויה דפועלים

(2) המשך דגמרא

- (א) בסוף שקלא וטריא בדברי רב נחמן שאינה מענינו – עסקי בגמרא בגוונא דאשה שאמרה לשליח (ראובן) "התקבל לי גיטי מבעלי (בתורת שליח לקבלה)" ואמר ראובן לבעל "אשתך אמרה הבא לי גיטי (בתורת שליח להולכה)" ובעל אמר "הילך כמו שאמרה"
- (ב) ומשוו בגמרא גוונא זו לנידון דידן בדאמר בעל הבית לפועל 4 ואזל איהו ואמר לפועלים 3 ואמרי פועלים כמה שאמר בעל הבית
- (i) דאשה-שאמרה-לראובן מקבילה לבעל-הבית-שאמר-לפועל-4
- (ii) ראובן-השליח מקביל לפועל- שאמר-לפועלים-3
- (iii) ובעל מקביל לפועלים
- (iv) ודנין בגמרא בדברי בעל "הילך-כמה-שאמרה" כעין דדנין בדברי פועלים "כמה-שאמר-בעל-הבית"

(ג) ומסקי

- (i) אלו הוי שמעת לרב נחמן דאמר מגורשת משיגיע גט לידו דראובן מחמת דהריהו שליח לקבלה
- (ii) יש ללמוד דבעל אדיבורא דידה סמיך אשר ראובן שליח לקבלה הוא ונתרצה בעל למסרו לו בתורת שליח לקבלה כדברי האשה
- (iii) ובמקביל בנידון דידן בדאמר בעל הבית 4 וכו' יש ללמוד אשר פועלים אדיבורא דבעל הבית סמכי למיתגר ב4
- (3) תוספות

- (א) שאלה – האם גריעותא היא לבעל שתתגרש מהרה על ידי שראובן יהא שליח לקבלה
- (ב) תשובה – לא יתכן דאם כן יוצא מן "אלו הוי שמעת" אשר בעל סומך אדיבורא דאשה אף לגריעותא דידי' – וזאת בניגוד להא דקבענו בבעל הבית אומר 3 והפועל אומר 4 דפשיטא דפועלים אדיבורא דפועל סמכי לעילויה דידהו
- (4) המשך דגמרא
- (א) מסקי עוד

- (i) דאלו הוי שמעת לרב נחמן דאמר מגורשת דיקא כשיגיע גט לידה ולא בקבלת ראובן
- (ii) יש ללמוד דבעל אדיבורא דראובן סמיך ונעשה שליחו של בעל להולכה
- (iii) ובנידון דידן בבעל הבית שאמר 4 ואמר פועל 3 יש ללמוד דפועלים על דיבורו דפועל סמכי
- (5) מהרש"א

- (א) אכן מן "אלו שמעת" זה (דבה נעשה ראובן שליח להולכה) מוכרח ביותר פשיטות (מבלי לטרוח למצוא סתירה מן בעל הבית דאמר 3 והפועל אמר 4) דלאו גריעותא היא לבעל שתתגרש מהרה
- (ב) דאלו גריעותא הויא
- (i) לית למידק מהא דמשהגיע גט לידה מגורשת אשר בבעל הבית האומר 4 ואמר הפועל 3 אדיבורא דפועל קסמיך
- (ii) דמצינן למימר

- (1) דלגבי ההיא דגט לא נעשה ראובן שליח להולכה מחמת דבעל אדיבורא דראובן סמיך אלא משום דבעל דעתיה אעילויה דידי' שיהא ראובן שליח להולכה שלא תתגרש אשתו מהרה
- (2) אבל בנידון דידן (בדאמר בעל הבית 4 ואמר הפועל 3) לא סמכי פועלים אדיבורא 3 דפועל דהוה לגריעותא דידהו אלא אדיבורא דבעל הבית 4 דהוה לעילויה

סוגיא דחזרו חלק א' תד"ה השוכר האומנין

בד"ה השוכר את האומנין כו' ולא רצה לפרש דידו על התחתונה כשהוקרו כו' כמו ששואה עכשיו שאין זה סברא כו' עכ"ל וה"ה נמי דמהאי טעמא גופיה ברישא בידם על התחתונה אין לפרש כשהוזלו פועלים ויתן להם חצי סלע כמו ששואה עכשיו דאין זה סברא כי למה לא יתן להם כמו שהתנה עמהם כיון שאין מפסיד בחזרתן ואדרבה הוא מרויח שימצא מי שיקצור לו חצי קמה בחצי סלע מיהו הא לא קשיא להו לפרש בידם על התחתונה בהוזלו שאינו נותן להם אלא סלע והוא מרויח חצי סלע בחצי קמה וכן בידו על התחתונה בהוקרו שנותן להם סלע ומפסיד חצי סלע שהוא צריך ליתן סלע וחצי בחצי קמה דבהא ת"ק דר' דוסא נמי מודה ולא שייך בזה לומר ידו על התחתונה כיון שנוטל הפועל על המלאכה שעשה סלע כמו שהתנה עמו ודו"ק:

(1) משנה בדף עה: – השוכר את האומנין לעשות מלאכה בקבלנות בכך וכך – כגון שקבלו קמה לקצור בשני סלעים וקצרו חציה

(א) אם חזרו אומנין (פועלים) ידם על התחונה

(ב) אם חזר בעל הבית ידו על התחונה

(2) רש"י כמבואר בתוספות

(א) אם חזרו פועלים ידם על התחונה דאם הוקרו פועלים ושוה מה "שעתיד להעשות" בחציה השני סלע וחצי יתן להם בעל הבית רק חצי סלע לפי שיצטרך לתת סלע וחצי לקצור חציה השני – והיינו כר' דוסא בברייתא דנעסוק בה בחלק ג'

(ב) אם חזר בעל הבית ידו על התחונה ואם הוזלו פועלים וחציו שלא נגמר שוה חצי סלע יתן להם סלע וחצי לפי שבחצי סלע ימצא שיגמרו קצירו

(3) רש"י ותוספות תרוייהו – אם חזרו פועלים והוזלו פועלים וימצא שיגמרנה בפחות נותן לפועלים שחזרו מה שפסק – עשו חציה יתן להם סלע – ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתינו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרינו חוץ ממה שנטלו אלו

(4) מהרש"א

(א) שאלה – למה לא מפרשי רש"י ותוספות אשר תוצאה זו נמי מיקרי ידם על התחונה

(ב) תשובה – אין זה מקרי ידם על התחונה כיון שנוטלין פועלים על המלאכה שעשו סלע כמו שהתנה בעל הבית עמם – והא ראי' דנבאר בחלק ג' דאף רבנן דר' דוסא דלית להו פועל שחזר ידו על התחונה יסכימו לדין זה

(ג) שאלה

(i) אם חזר בעל הבית והוקרו פועלים וחציו שלא נגמר שוה סלע וחצי – בפשיטות יתן בעל הבית לפועלים הראשונים סלע ויפסיד חצי סלע

(ii) ולמה לא מפרשי רש"י ותוספות אשר תוצאה זו מקרי ידו על התחונה

(ד) תשובה – מהאי טעמא גופא כיון שמשלם לפועלים על המלאכה שעשו סלע כמו שהתנה עמם

(ה) בקיצור – בלשון המשנה

(i) אין יד פועלים על התחונה אלא כשנותן להם בעל הבית פחות מסלע ואין ידם על העליונה אלא כשנותן להן יותר מסלע

(ii) ואין יד בעל הבית על התחונה אלא כשנותן להן יותר מסלע ואין ידו על העליונה אלא כשנותן להן פחות מסלע – ואין מן הענין אלו כתוצאה מרויח בעל הבית לגמור קציר שלו או מפסיד

(5) תוספות

(א) קשיא – נימא דבעל הבית שחזר אם הוקרו פועלים חייב לתת לפועליו סלע וחצי על חצי שעשו **כמו ששוה עכשיו ביוקר**

(ב) תירוק – אין זה סברא כי למה יתן להם בעל הבית יותר ממה שהתנה עמהם כיון שאין מפסידין בחזרת בעל הבית – ואדרבה יותר מרויחים שעתה ימצאו בעלי בתים אחרים שיתנו להם סלע וחצי לקצור חציה קמה והוא לא היה נותן להם כי אם סלע

(6) מהרש"א

(א) קשיא כעין קושיית תוספות – נימא בחזרו פועלים אם הוזלו פועלים לא יתן להם בעל הבית אלא חצי סלע על חצי שעשו **כמו ששוה עכשיו בהזלה**

(ב) תירוץ – גם זה אין סברא כי למה לא יתן להם כמו שהתנה עמהם כיון שאין מפסיד בחזרתן ואדרבה הוא מרויח שימצא פועלים אחרים שיקצרו לו חצי קמה בחצי סלע

דף עו:

סוגיא דחזרו חלק ב' רש"י ד"ה בד"א

[דף עו עמוד ב] בפרש"י בד"ה בד"א שלא התחילו כו' ועד השתא פריש מילי דשכירות והשתא פריש מילי דקבלנות עכ"ל דהא דקתני הכא קבלו קמה לקצור כו' משמע בקבלנות ור' דוסא נמי לא פליג אלא בקבלנות אבל בשכיר יום מודה כדאוקמא ברייתא דלקמן מיהו הא דקתני ברישא השוכר את האומנין והטעו כו' איכא לפרושי נמי בקבלנות אלא כיון דקתני בסיפא דברייתא בד"א בזמן שאין שם פועלים אבל יש כו' אין לו עליהן אלא תרעומת דאיירי בקבלנות ע"כ רישא לא איצטריך אלא משום שכיר יום וזה סותר מה שכתבו התוס' בר"פ דפועלים לא משמע אלא שכיר יום והכא בסיפא דקתני לישנא דפועלים ולא איצטריך ליה אלא משום קבלנות ויש ליישב ודו"ק:

דף עז.

סוגיא דחזרו חלק ג' רש"י ד"ה מהו דתימא

[דף עז עמוד א] בד"ה מהו דתימא כיון דיד פועל על העליונה עכ"ל לכאורה נראה מתוך שמעתין דרבנן פליגי ארבי דוסא וסברי דידו דבע"ה נמי על העליונה ואם הוזלו פועלים ואין שוה החצי אלא שקל וחזר בו בע"ה אפ"ה לא יתן להם אלא סלע ומקרי ידו על העליונה כלומר שאינה על התחתונה כדאמר ר' דוסא שנותן להם סלע וחצי ובחצי סלע יגמור קצירו וכה"ג פירשו התוס' ידו על העליונה דגבי פועלים אבל ק"ק לפי זה המ"ל הכא לרבנן נמי כדקאמר לקמן לר' דוסא לא צריכא דזל עבידתא ואומר בע"ה ואזול פועלים ופייסוהו מ"ד כיון דיד בע"ה על העליונה מצי א"ל אדעתיה דבצירתו לי כו' ואם נאמר דרבנן לא פליגי אר' דוסא אלא בפועל דיכול לחזור דכתיב קרא עבדי אבל בבע"ה מודו דאינו יכול לחזור ואם הוא חוזר ידו על התחתונה ניהא דנקט הכא בכה"ג ולא נקט כדלקמן ודו"ק:

(1) ברייתא

(א) אם קבלו קמה לקצור בשני סלעים קצרו חציה וחזרו פועלים והניחו חציה

(i) לרבנן שמין להן מה שעשו – ואפילו אם הוקרו פועלים ומה שעתיד להעשות יפה סלע וחצי נותן להן סלע על מה שעשו ומפסיד בעל הבית חצי סלע – או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים – ואם סלע נותן להם סלע

(ii) לר' דוסא שמין להן מה שעתיד להעשות – אם הוקרו פועלים ומה שעתיד להעשות יפה סלע וחצי נותן להם חצי סלע פחות ממה שהתנו – או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים – ואם סלע נותן להם סלע

(2) גמרא – היינו טעמא דר' דוסא דנותן בעל הבית פחות ממה שהתנו דקסבר ר' דוסא יד פועל שחזר על התחתונה – והיינו טעמא דפליגי עלי' רבנן ולא מפסידין דקסברי דיד פועל שחזר על העליונה

(3) תוספות ד"ה יד פועל על העליונה

(א) קשיא – הרי קבענו בחלק א' דבגוונא דנותן להם בעל הבית מה שהתנה לא מקרי יד פועל על העליונה בלשון המשנה

(ב) תירוץ – כיוונה גמרא דלרבנן מיהת אין ידם על התחונה כבשיטת ר' דוסא

(4) מהרש"א

(א) ניהדר לחלק א' לשיטות רש"י ותוספות להא דקתני במשנה אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחונה דאם הוזלו פועלים וחציה שלא נגמר עתיד להעשות בחצי סלע נותן להם סלע וחצי (יותר ממה שהתנה) לפי שבחצי הסלע ימצא שיגמרו קצירו – ובפשיטות אתיא כר' דוסא דנוקטין בחשבון מה שעתיד להעשות

(ב) ועלינו לקבוע

(i) אלו פליגי רבנן אף בזה לומר דאינו נותן להם בעל הבית אלא סלע – ולדרך זו – הגם דנותן להם מה שהתנה – מצינן למימר דקסברי רבנן דיד בעל הבית על העליונה ביחס לשיטת ר' דוסא – דומיא להא דמפרשי תוספות לעיל בפועלים שחזרו והוקרו פועלים דמקרי ידם על העליונה ביחס לשיטת ר' דוסא

(ii) או דלא פליגי רבנן אלא בפועלים שחזרו והוקרו פועלים שלא למינקט בחשבון מה שעתיד להעשות דידם על העליונה דכתיב קרא עבדי – אבל בבעל הבית דחזר והוזלו פועלים סבירא להו רבנן כר' דוסא דנותן להם סלע וחצי (יותר ממה שהתנה) דיד בעל הבית ידו על התחונה

(5) המשך דגמרא

(א) מקשי דהא דקתני בברייתא לרבנן "או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים" מילתא דפשיטא היא – פרטי תירוץ דגמרא אינה מענייננו

(ב) והדר מקשי כעין זה דאף הא דקתני בברייתא לר' דוסא "או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים" מילתא דפשיטא היא

(ג) ומתרצי – שלא כתירוץ דגמרא לרבנן

(i) דמהו דתימא דר' דוסא אית לי' דבעל הבית שחזר ידו על העליונה ולכן היכא דזל עבידתא וחזר ואזול פועלים ופייסוהו מצי אמר להו אדעתא דבצירתו לי מאגריי

(ii) קא משמע לן דאמרי ליה אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא

(6) המשך מהרש"א

(א) ניהדר להא דשקלינן וטרינן אלו לרבנן יש אופן דמצינן למימר בה דבעל הבית שחזר ידו על העליונה

(ב) השתא מוכרח דלרבנן אין ידו על העליונה בשום אופן דאי לאו הכי תיקשי דאף לרבנן הוי מצי לפרש צריכותא דידהו באותה דרך דמפרשי בגמרא לעיל דהיינו

(i) מהו דתימא דכיון דרבנן אית להו אופן דיד בעל הבית על העליונה ולכן היכא דזל עבידתא וחזר בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו מצי אמר להו אדעתא דבצירתו לי מאגריי

(ii) קא משמע לן דאמרי ליה אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא

סוגיא דחזרו חלק ד' רש"י ד"ה מ"ד הואיל

בד"ה מ"ד הואיל כו' טעמיה משום דתפיס בע"ה כו' עכ"ל מפי' מהרש"ל דכל זה בכלל הסד"א אבל לפי האמת טעמא דר' דוסא משום דכל החוזר ואפי' בב"ה דתפיס נמי דינא הכי ומש"ה כתב רש"י טעמיה כו' עכ"ל וק"ק לפי זה דלפי הס"ד אתיא מתני' דלא כמאן ועוד דהל"ל בפשיטות קמ"ל דלאו טעמיה משום דתפיס ובע"ה נמי אינו יכול לחזור ויש

ליישוב דאע"ג דשמעי' ליה ממתני' דלא נימא הכי אשמעינן לן נמי בברייתא ודלא קאמר קמ"ל דלא נימא הכי היינו משום דאם כן לא הוה איצטריך למיתני שוב סלע נותן להם סלע כדמסיק דאיצטריך ליה נמי למיתני משום דלא נימא יד פועל דוקא על התחתונה ואי הוה שמעינן ליה מרישא דלא נימא הכי לא הוה איצטריך למיתני הסיפא כלל ומש"ה קאמר קמ"ל בענין אחר ודו"ק:

(1) ניהדר לסוגיא דעסקנו בה בסוף חלק ג'

(א) גמרא

(i) קתני ברישא דברייתא לר' דוסא או יגמרו מלאכתן ויטלו שני סלעים

(ii) קשיא – פשיטא

(iii) תירוץ – צריכא דזל עבידתא וחזר בעל הבית ואזול פועלים ופייסוהו מהו דתימא מצי אמר להו אדעתא דבצירתו לי מאגריי קא משמע לן דאמרי ליה אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא

(2) רש"י כמבאר במהרש"ל – מהו דתימא הואיל ואמר ר' דוסא יד פועל על התחתונה טעמיה משום דתפיס בעל הבית ולכן בעל הבית שחזר ידו על העליונה והשתא כי פייסוהו פועלים מצי אמר להו וכו'

(3) המשך מהרש"ל – דברי רש"י (מהו דתימא טעמי' משום דתפיס וכו') בכלל הסלקא דעתא אמינא אבל לפי האמת טעמא דר' דוסא משום כל החוזר ידו על התחתונה ואפ"ל בבעל הבית דתפיס נמי דינא הכי הוא – ומשום הכי כתב רש"י "טעמיה" (דמשמעו קא סלקא דעתך טעמי') ולא כתב "וטעמיה" (דהוי משמעו דרש"י בדרך אגב משמיענו טעמי' דר' דוסא באמת)

(4) המשך דגמרא לפי הבנת מהרש"א

(א) קתני בסיפא דברייתא לר' דוסא "סלע נותן להם סלע"

(ב) הגם דלכאורה פשיטא – בקושטא צריכא דקא משמע לן בעיקר דיד בעל הבית שחזר על התחתונה

(5) המשך מהרש"א

(א) קשיא – לפי מהו דתימא בין ברישא דברייתא בין בסיפא דברייתא כמאן אתיא משנה דידן דעסקנו בה בחלק א' ודקתני דכל החוזר בו ידו על התחתונה

(ב) תירוץ – מצינן למימר דמשנה וברייתא תרווייהו מילפא אשר יד בעל הבית על התחתונה בניגוד למהו דתימא דברייתא

(ג) קשיא – הויה לה לגמרא להסיק בפשיטות אף למהו דתימא דרישא דקא משמע לן דלר' דוסא יד בעל הבית חזר על התחתונה

(ד) תירוץ – עדיפא לה לגמרא לפרש לרישא דברייתא בענין אחר (דקא משמע לן דאמרי ליה פועלים אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא) דאלו הוי מפרשי דקא משמע לן דיד בעל הבית על התחתונה לא הוה איצטריך למיתני שוב סיפא דברייתא דאין לפרשה אלא דאשמועינן דיד בעל הבית על התחתונה

דף עז:

סוגיא דחזרו חלק ה' תוספות ד"ה רב פליג

[דף עז עמוד ב] תוס' בד"ה רב פליג עליה כו' א"נ כיון דתני לה תנא גבי הלכתא כו' ונהי דבההיא דכל החוזר כו' עכ"ל יש מי שמגיה הכא בתוס' בלשון במקום גבי והוא ע"פ הי"מ שכתבו התוס' בפ' הגוזל ובפ"ק דע"ז מחקו מלת גבי בגמ' לפי אותו הפי' אבל הנראה לקיים כל נוסחות שלנו בתוס' הכא ור"ל דההיא דכל החוזר בו רבי סתם לה בהלכתא

פסיקתא דליכא שום תנא במתני' דפליג עליה וא"כ ההיא דכל המשנה אף על גב דאיכא בה פלוגתא בפרק הגוזל הכי הלכתא כיון דקתני לה גבי ההיא דכל החוזר בו דהוה הלכתא פסיקתא ואף על גב דבההיא דכל החוזר בו אין הלכה דרב פליג עליה דרבי דסתם כו' דוסא וס"ל כרבנן דברייתא מ"מ בההיא דכל המשנה ליכא אמורא דפליג עליה דרבי דסבר הכי ודו"ק:

תד"ה לא יהא אלא בעל חוב

בד"ה לא יהא אלא ב"ח כו' א"נ כי היכי דלא תיקשי הלא לב"ח כו' וכי משני מזיבורית שבה א"ש כו' עכ"ל ק"ק למאי דאוקמא רב אחא אפי' תימא מעידית דנכסיו כו' כמו כן מסתמא מזיבורית דנכסיו ותקשי ליה הלא לב"ח לא מסלקי בארעא אלא בזוזי כי אית ליה ויש מקשים עוד לשנויא דרב אחא דמדמה לה נמי לניזק אמאי קאמר רצה תן לי מעותי או תן לי קרקע מעידית דנכסיו דהא בניזק לא הוה דינא הכי אלא דיכול ליתן לו כסף אלא דאם נותן לו קרקע נותן לו מעידית דנכסיו ובדברי בעל המאור יתיישב כל זה שהוא פירש דרב נחמן דמפרש מעידית שבה ורב אחא דאמר מעידית דנכסיו לא פליגי אלא רב נחמן מפרש לה אתן לי קרקע כנגד מעותי דהיכא דשקיל מגופא דזבינא שקל מעידית שבה ורב אחא מפרש לה אתן לי מעותי דאי לית ליה מעות מגבי ליה מעידית דנכסיו והלכתא כתרוייהו ואם הלוקח חוזר בו והמוכר מחזיר לו מעות מגבי ליה מזיבורית דנכסיו היכא דלית ליה מעות כו' ואי מגבי ליה מגופא דזבינא יהיב ליה מזיבורית שבה עכ"ל ותו לא מידי ודו"ק:

(1) ברייתא

(א) הרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מהן מאתים זוז

(i) בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה

(1) רצה אומר לו תן לי מעותי

(2) או תן לי קרקע כנגד מעותי – מהיכן מגביהו מן העידית

(ii) ובזמן שלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה

(1) רצה אומר לו הילך מעותיך

(2) רצה אומר הילך קרקע כנגד מעותיך – מהיכן מגביהו מן הזיבורית

תן לי 200 זוז	רצה לוקח אומר	אם מוכר חוזר
או תן לי קרקע עדית		
אתן לך 200 זוז	רצה מוכר אומר	אם לוקח חוזר
או אתן לך קרקע זיבורית		

(2) גמרא כמבואר ברש"י

(א) קא סלקא דעתך דבזמן שמוכר חוזר ואמר לוקח תן לי קרקע כנגד מעותי מגביהו מוכר מעידית נכסי מוכר – ואשר אם לוקח חוזר רצה מוכר מגביהו מזיבורית נכסי מוכר

(ב) קשיא – אם מוכר חוזר ואומר לוקח "תן לי קרקע"

(i) לא יהא לוקח אלא בעל חוב (מלוה) ותנן בעל חוב דינו בבינונית

(ii) ועוד תיקשי – הא ארעא דיהיב זוזי – כלומר דמסתבר אשר לוקח יגבה מן אותה קרקע ("נכסים שבה") דלדידה יהיב 200 זוזי למוכר – כדי שתקיים המקח במקצת מיהת להני 200 זוזי

3) תוספות

א) שאלה – למה לא מקשי נמי אם לוקח חוזר למה מצי מוכר להגביהו מן זיבורית דנכסיו – לא יהא לוקח אלא בעל חוב ותנן בעל חוב דינו בבינונית

ב) תשובה – כיון דלוקח הוא דחוזר לא שייך נעילת דלת ואוקמוה אדאורייתא דדינו בזיבורית

4) המשך דגמרא

א) תירוץ דרב אחא ברי' דרב איקא – בחזר מוכר מצי לוקח לגבות אפילו מעידית דנכסי מוכר (ולאו דוקא מעידית שבה) כדין מזיק דסתם איש הקונה קרקע גדולה ויקרה כזו אין כל כך מעות מצויות לו אלא אם כן מוכר מטלטלין ושדות קטנות וצריך למכור בזול וכי חוזר בו מוכר נמצא לוקח ניזק על ידו

5) מהרש"א

א) קשיא א' – למאי דאוקמא רב אחא ברי' דרב איקא דאם חזר מוכר גובה לוקח מעידית נכסיו דמוכר – כמו כן מסתמא אם לוקח חזר מצי מוכר להגביהו מזיבורית דנכסיו דמוכר ותקשי הלא לבעל חוב (למלוה) לא מסלק ליה בארעא אלא בזוזי כי אית ליה

ב) קשיא ב' – לרב אחא ברי' דרב איקא דמדמה ליה לניזק אמאי קאמר רצה תן לי מעותי או תן לי קרקע מעידית דנכסיה דהא בניזק לא הוה דינא הכי אלא דיכול המזיק ליתן לו כסף אלא דאם נותן לו קרקע נותן לו מעידית דנכסיו

6) המשך דגמרא – תירוץ דרב נחמן בר יצחק – אם מוכר הוא דחוזר ואמר לוקח תן לי קרקע כנגד מעותי מגביהו מוכר מעידית שבה כדי שתקיים המקח במקצת מיהת להני 200 זוזי

7) תוספות – ומוסיף רב נחמן בר יצחק דבחזרת לוקח מצי מוכר להגבות ללוקח זיבורית שבה מצד טעם זו גופה

8) בעל המאור מובא במהרש"א – רב נחמן בר יצחק ורב אחא ברי' דרב איקא לא פליגי ובצירוף שיטתייהו מיושבות קושיות דלעיל ועוד כמה דיוקים

א) בזמן שהמוכר חוזר בו

i) אם רוצה לוקח נוטל קרקע מנכסים שבה מסברת רב נחמן בר יצחק (דמיהת כנגד מעותיו נתקיים המקח במקצת) ולא בתורת בעל חוב – ומסברת רב אחא ברי' דרב איקא דינו בעידית מחמת דהזיק מוכר ללוקח

ii) ואי רצה לוקח לגבות מעות גביית בעל חוב היא ולכן אלו לית למוכר מעות מגבי ליה מוכר מבינונית דנכסיו כדין בעל חוב בעלמא

ב) ואם הלוקח חוזר בו

i) ומוכר רוצה ליתן לו מעות

(1) אי אית לי' מעות פשיטא דנותן מעות

(2) ואי לית לי' מעות – מגבי ליה מוכר מנכסיו בתורת בעל חוב – ומזיבורית דלהון דהכא לא שייך נעילת דלת כדקבענו

ii) ואי מוכר רוצה לתת לו קרקע נותן לו מזיבורית שבה דבזה נתקיים מקחו במקצת

דף עח.

סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק א' תד"ה הוחמה

[דף עז עמוד א] בד"ה הוחמה בהר כו' ובלאו הכי צריך לפרש הפשט התם כך דקאמר אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא כו' עכ"ל דע"כ ה"פ דאין אומרים דאפי' בבא ארי ליחייב דאילו היה שם שמא היה מציל ע"י שהיה מוליכו למרעה אחר כו' או שהיה הארי ירא או היה מקיים כו' כדלעיל אלא אומדין אם בודאי היה יכול להציל על ידי רועים ומקלות כדאוקמיה רבה התם באתו גנבי ושאר מזיקין קלין חייב דה"ל תחלתו וסופו בפשיעה ואם לאו דהיינו באתא ארי ואין יכול לקדם ברועים ומקלות דסופו אונס פטור וק"ל:

(1) סיפא דמשנה כמבואר ברש"י

(א) השוכר את החמור

(i) להוליכה בהר והוליכה בבקעה – אם החליקה פטור ואם הוחמה חייב

(ii) להוליכה בבקעה והוליכה בהר – אם החליקה חייב ואם הוחמה פטור

(2) תוספות

(א) הקדמה – בהר היא ראויה להחליק יותר ובבקעה ראויה להוחם יותר

(ב) קשיא – למאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב תיקשי דבשכרה להוליכה בבקעה והוליכה בהר אמאי פטור אם הוחמה – דהגם דסופו באונס דהוחמה מכל מקום תחלתו בפשיעה להחלקה

(ג) תירוץ – תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב דוקא באונס שיש לתלות שאם בתחלה לא פשע ולא הי' משנה אפשר שלא היה בא האונס אבל הכא אלו לא פשע ולא היה משנה ואכן הוליכה בבקעה ודאי דהוה הוחמה

(3) סוגיא בדף צג:

(א) ברייתא – רועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא ארי ודרס אין אומרים אלו היה שם היה מציל וחייב אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור

(ב) גמרא כמבואר ברש"י

(i) רבה – איירי בדעל בעידנא דלא עיילי אינשי

(ii) קשיא א' דאביי – אם כן תחלתו בפשיעה למזיקין קטנים וקלין דהיה יכול להציל אם לא על לעיר – וסופו נמי נהי דמזיק חזק בא עליהן שאם היה שם לא היה יכול להציל והוה ליה אונס – מיהו תחלתו בפשיעה הוה דחייב

(4) תוספות

(א) קשיא לאביי – אין הכי נמי דפשע בתחלתו אבל האונס היה בא אפילו לא הי' משנה ולא על לעיר ומאי פריך

(ב) תירוץ – אביי פריך דאלו לא פשע ולא על לעיר שמא לא הי' אונס דשמא אם לא על לעיר היה מוליכן למרעה אחר קודם ביאת ארי כי כן דרך הרועים לרעות חצי היום בשדה זו וחצי היום בשדה אחר – או שמא אם היה שם היה ירא הארי לבא שם – או היה רועה מקיים ביה "גם את הארי ואת הדוב הכה עבדך"

(5) המשך דגמרא שם כמבואר בתוספות

(א) תירוץ דרבה – על לעיר מאימתו מחמת דשמע קול אריה

(ב) קשיא ב' דאביי – אי הכי מאי האי דקתני בברייתא "אומדין אותו" – מה הוי לי' למעבד

- ג) תירוץ דרבה – אומדין אותו אלו יכול היה לקדם ברועים ובמקלות דאם כן בקושטא פשע מתחלתו דלא הי' לו לברוח מאימתו אלא הי' לו לקדם ברועים ומקלות – ואם אומדין אותו שלא היה יכול היה לקדם ברועים ובמקלות לא פשע
- 6) לשון מסקנת תוספות – ובלאו הכי צריך לפרש הפשט התם כך דקאמר אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומדים אם היה יכול להציל חייב ואם לאו פטור ואי אפשר לפרש בענין אחר
- 7) מהרש"א – לביאור מסקנת תוספות

- א) בתחלת סוגיא נוקטין דודאי פשע למזיקין קטנים בהא דעל לעיר – ולא הי' מן הענין לתוספות אלא להקשות לאביי דאין קשר לכאורה אפילו בדרך "שמא" בין פשיעה זו לאונס שהיה בסוף ואשר אותו אונס לכאורה הי' בא אף אלו לא פשע – ומתרצי תוספות דאיכא קשר מיהת בדרך שמא (כגון "שמא אם היה שם היה מוליכן למרעה אחר קודם ביאת ארי או היה ירא הארי לבא שם או היה רועה מקיים ביה את הארי ואת הדוב הכה עבדך") וחייב מצד פשיעתו בתחלה וקשר בדרך שמא לאונס בסוף – אבל הא ודאי דמה שקרה בסוף אונס הוא ואין לנו טענה לרועה על שלא נסה לקיים בי' את הארי וכו'
- ב) מה שאין כן בסוף סוגיא דאיירי בשמע קול אריה וברח דאלו ודאי היה יכולת בידו להציל ברועים ומקלות פשע מתחלתו – אבל אלו לאו בודאי הי' יכול להציל ברועים ומקלות לא פשע בתחלתו כלל
- ג) ולכן מסקי תוספות דלמסקנא בלאו הכי דודאי יכול להציל וכו' אין לחייב לרועה ואין לפרש בענין אחר

סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ב' תוספות ד"ה ר' יוסי בר חנינא

בד"ה ריב"ח אמר כו' דרבה לטעמיה דאית ליה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב כו' עכ"ל וה"נ יש לתלות האונס בפשיעה ששינה להוליכה מהר לבקעה ומבקעה להר דשמא אם היה מוליכה במקום שהתנה לא היה שם נחש וק"ל:

- 1) רישא דמשנה – השוכר את החמור
- א) להוליכו בהר והוליכו בבקעה
- ב) בבקעה והוליכו בהר
- ג) חייב
- 2) סיפא דמשנה כמבואר ברש"י
- א) השוכר את החמור
- i) להוליכה בהר והוליכה בבקעה אם החליקה פטור דלא פשע – ואם הוחמה חייב דפשע
- ii) להוליכה בבקעה והוליכה בהר אם החליקה חייב דפשע – ואם הוחמה פטור דלא פשע
- iii) דבהר היא ראויה להחליק יותר ובבקעה היא ראוי' להוחם יותר
- 3) גמרא כמבואר בתוספות ד"ה כגון שמתה וגם בתוספות דידן
- א) שאלה – מאי שנא רישא דלא קא מפליג בין הוחלקה להוחמה ומאי שנא סיפא דקא מפליג
- ב) תשובה – ברישא לא הוחלקה ולא הוחמה אלא
- i) לדבי ר' ינאי

- 1) מתה מחמת אויר דאמרינן אוירא דהר קטלה ואמרינן אוירא דבקעה קטלה **שידוע** שאותו יום היה אויר משונה בהרים יותר מבבקעה או איפכא – והוי תחלתו וסופו בפשיעה ולהכי חייב אפילו למאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור

(2) ולהכי נקט להוליכה בהר והוליכה בבקעה ולא נקט להוליכה בהר זה והוליכה בהר אחר משום דאין רגילות להשתנות אויר אלא מהרים לבקעות אבל מהר להר ומבקעה לבקעה אין דרך אויר להשתנות

(ii) לר' יוסי בר חנינא מתה מחמת אובצנא שנתייגעה מחמת מלאכה וכיון ששינה חייב שאם היה לו להוליכה בהר אפשר שאם היה מוליכה שם לא היתה מתייגעת מחמת אויר והרוח ששולט שם או אם היה לו להוליכה בבקעה לא היתה מתייגעת שם לפי שאין טורח שם כמו בהר והוי תחלתו וסופו בפשיעה ולהכי חייב אפילו למאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור

(iii) לרבה מתה מחמת דהכישא נחש

(4) תוספות

(א) לרבה דאמר הכישה נחש קשה לריב"ם אמאי נקטי משנה הר ובקעה דהכי נמי הוי מציא למינקט בקעה ובקעה אם ידוע שנמצא נחשים היום בבקעה ששינה להוליכה שם דלא שייך האי קלקול להשתנות מהר לבקעה טפי מבקעה לבקעה

(ב) ואומר ר"י דלעולם מיירי שלא היה ידוע שנמצא נחשים היום בבקעה ששינה להוליכה שם – ורבה לטעמיה דאית ליה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב – והשתא אתי שפיר דלהכי נקט הר ובקעה משום דהשתא הוי תחלתו בפשיעה לענין הוחמה והחלקה אבל אם שינה מבקעה לבקעה היה פטור דליכא תחלתו בפשיעה

(5) מהרש"א – וכמבואר בחלק א' הכא נמי יש לתלות האונס בפשיעה ששינה להוליכה מהר לבקעה ומבקעה להר דשמא אם היה מוליכה במקום שהתנה לא היה שם נחש

סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ג' בא"ד והא דנקט בסיפא

בא"ד והא דנקט בסיפא הוחלקה כו' חייב ה"ה מתה כדרכה כו' אלא משום דבפטור כו' וא"ת והא שמעינן ליה מרישא כו' עכ"ל מעיקרא לא קשיא להו אלא מסברא הא דנקט הוחלקה כו' כיון דמתה כדרכה חייב מכל שכן הוחלקה בהר והוחמה בבקעה דחייב ואהא תירצו משום דבפטור כו' ושוב קשיא להו דאכתי כיון דמתה כדרכה דקתני ברישא ליכא לחיובי אלא משום דתחלתו בפשיעה לענין דהוחלקה בהר כו' א"כ ליכא למטעי למפטר נמי חימום בבקעה וי"ל כו' וק"ק דהוה להו להקשות כן לעיל לרבה דמוקמיה לרישא בהכישא נחש כיון דקתני ברישא דחייב משום דתחלתו בפשיעה לענין הוחלקה בהר כו' כ"ש כשמתה ע"י הוחלקה דהר וחימום דבקעה דחייב מיהו בתירוץ נחא נמי הכי דאי לא אשמעינן הסיפא לא הוה ידעינן אמאי חשיב ליה ברישא תחלתו בפשיעה לחייב אפי' בהכישא נחש ודו"ק:

(1) הקדמה – סוגיא בדף לו: כמבואר ברש"י

(א) אתמר פשע בה שלא נעל בפניה כראוי ויצאת לאגם ומתה כדרכה

(i) אביי אמר חייב דאמרינן הבלא דאגמא קטלה דאיכא למימר דבפשיעה מתה שאם היתה בבית לא מתה ויצאתה לאגם היא פשיעת מיתתה – ולא הוי אונס אפילו בסוף

(ii) רבא אמר פטור דאמרינן מלאך המות מה לי הכא מה לי התם – דאם היתה בבית נמי היתה מתה

(2) המשך תוספות

(א) דבי ר' ינאי ור' יוסי בר חנינא ורבה שבאין לתרץ קושיא דגמרא "מה לי רישא מה לי סיפא" סוברים כרבא דאמר מלאך המות מה לי הכא מה לי התם

(ב) דלאביי דאמר הבלא דאגמא קטלה אתי שפיר משנה דידן דברי שא קתני מתה כדרכה למילף דכל שינוי הוא פשיעה מתחלתו ליחייב אפילו מתה כדרכה דאמר ההוא אוירא שהולכה שם קטלה אף על פי שאין ידוע שיהא אותו אויר רע יותר מאויר אחר דלאו דוקא נקט הבלא דאגמא

טבלא א' לשיטת אביי			
סיפא	סיפא	רישא	
הוחמה בבקעה חייב	החליקה בבקעה פטור	מתה כדרכה חייב	שינה מהר לבקעה
הוחמה בהר פטור	החליקה בהר חייב	מתה כדרכה חייב	שינה מבקעה להר

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) מעיקרא מקשי תוספות מסברא לאוקימתא זו דאביי – דלמה נקט בסיפא אופנים בהחלקה בהר והוחמה בבקעה דחייב הרי אפילו מתה כדרכה חייב כיון דהוי תחילתו בפשיעה
- (ב) ואהא תירצו דבשינה מבקעה להר תני הוחמה פטור לאשמועינן דאף על גב דחימום הוי בהר טעמא לפטור מכל מקום בשינה מהר לבקעה לא מיפטר בחימום אלא אדרכה הוי טעמא לחיובא
- (ג) ושוב קשיא להו דכיון דמתה כדרכה דקתני ברישא ליכא לחיובי אלא משום דהוי תחילתו בפשיעה לענין הוחלקה בהר וחימום בבקעה (באופן דליכא טעם לפטור כגון החלקה בבקעה והחמה בהר) כל שכן כשמתה על ידי החלקה דהר וחימום דבקעה דמחייב – וליכא למטעי דהוי טעם למפטר
- (ד) תירוץ – אי לאו דאשמעינן בסיפא לא הוה ידעינן אמאי חשיב לה ברישא תחילתה בפשיעה לחייבו אפילו במתה כדרכה

(5) המשך מהרש"א

- (א) ניהדר לחלק ב' שם פירש ר"י בעל התוספות לשיטת רבה בהכישה נחש דמיירי שלא היה ידוע שנמצא נחשים היום בבקעה ששינה להולכה שם – ורבה לטעמיה דאית ליה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב – והשתא אתי שפיר דלהכי נקט הר ובקעה ברישא משום דהשתא הוי תחלתו בפשיעה לענין הוחמה והוחלקה אבל אם שינה מבקעה לבקעה היה פטור דליכא תחלתו בפשיעה
- (ב) קשיא – הוה להו לתוספות להקשות לרבה
- (i) למה איצטריך לסיפא
- (ii) והא שמעינן ליה מרישא דחייב בהכישה נחש משום דפשע בתחלה משום דשינה מהר לבקעה או מבקעה להר הגם דמתה באונס כשהכישה נחש מחמת דסבירא לי' תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב
- (iii) וכל שכן כשממש מתה על ידי הוחלקה דהר וחימום דבקעה דחייב דהוי כולו בפשיעה
- (ג) תירוץ – אין הכי נמי – מיהת בתירוץ תוספות מיושבת נמי קושיא זו לרבה – דאי לאו דקתני סיפא לא הוה ידעינן אמאי חשיב ליה ברישא תחלתו בפשיעה ליחייב אפילו בהכישה נחש

דף עח:

סוגיא דתחלתו בפשיעה חלק ד' תוספות בא"ד דלא חשיב הכא פשיעה

[דף עח עמוד ב] בא"ד דלא חשיב הכא פשיעה במה ששינה דיכול כו' שלא תחליק בהר כו' עכ"ל ומיהו חייב בהוחלקה בהר ובחימום בבקעה דהוי כעין גניבה ואבידה דחייב בה שוכר ותחלתו בכעין גניבה ואבידה וסופו באונס פטור לכ"ע כמ"ש התוס' ס"פ הפועלים ודו"ק:

(1) המשך תוספות

(א) דוחק למינקט אשר אביי חולק על דבי ר' ינאי ור' יוסי בר חנינא

(ב) אלא נראה

(i) דבקושטא לא חשיב פשיעה במה ששינה מבקעה להר או מהר לבקעה דיכול ליהר ולדקדק יפה שלא תחלוק בהר ושלא תתחמם בבקעה ומודה אביי דפטור במתה כדרכה כיון דלא הוי תחלתו בפשיעה

(ii) ולא סבירא לי' לאביי דמתה כדרכה חייב אלא בתחלתו בפשיעה כגון שפשע בה ויצאה לאגם דאז בקושטא הוי כולה בפשיעה

(iii) ואביי אזיל בשיטות דבי ר' ינאי ור' יוסי בר חנינא דאיירי בידוע דאזיר משונה וכו'

(2) מהרש"א

(א) קשיא – האיך קאמרי תוספות דמשני מהר לבקעה ומבקעה להר לא חשיב פשיעה – הרי קתני בסיפא דמשנה דבשינה להר חייב אם הוחלקה ובשינה לבקעה חייב אם הוחמה

(ב) תירוץ – בשינויים אלו מהר לבקעה ומבקעה להר חייב לאו מטעם דפשע אלא מטעם דהויא כעין גניבה ואבידה דשוכר מיחייב עלה – וקבעו תוספות בדף צג: דתחלתו בכעין גניבה ואבידה וסופו באונס (כגון שמתה כדרכה) פטור לכולי עלמא

גמרא ר' אליעזר אומר

גמ' רבי אליעזר אומר כו' כתב מהרש"ל ברייתא זו לקמן בפ' המקבל והיא בנוסחא אחרת ולא הוזכר בה כלל ר"א ובנוסח כו' ובנוסח שלנו א"א ליישב בלתי הגה"ה וט"ס עכ"ל תמיה אני עליו דהא בנוסח בעלי התוס' הוזכר הכא ר"א דת"ק לא איירי אלא בגבאי דלא ישנה ור"א איירי בעני כו' כמ"ש התוספות גם בתוספתא דמגילה פ"א איתא הברייתא כמו שהובאה בשמעתין והוזכר שם ר"א אלא בפרק המקבל הביאה התלמוד בקיצור לפי הצורך שם וסמך אדהכא גם הרי"ף הביא אותה בקיצור מטעם זה כדרכו ולית כאן הגה"ה וט"ס ומה שמסיים בה דברי רבי יעקב כו' ר"ל דמה שאמרו ת"ק ור"א כולי דברי ר"י משמיה דר"מ ורשב"ג פליג עלייהו ומיקל בכולהו ודו"ק:

דף עט.

רש"י ד"ה הדרא ארעא

[דף עט עמוד א] בפרש"י בד"ה הדרא ארעא כו' ושמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה עכ"ל כך הגיה מהרש"ל וכ"נ לכאורה דהכי פרכינן לרב דאית ליה למיחש לעיל משום דכליא קרנא דמשכיר ה"נ הכא ה"ל למיחש דכליא קרנא דלוה באם ילקח בו קרקע שתצא ביובל אלא דהל"ל שיהיה האילן ללוה כמו לעיל דהוה הנבילה למשכיר אבל לשון רש"י ושמא יפגע יובל בתוך ימי כו' הוא קשה לפי זה ומהרש"ל כתב ליישב כלומר לאפוקי שאם כלה היובל אחר שני המשכונא לא הוי כילוי קרנא ללוה כו' עכ"ל ליכא לאקשוויי דאם נחוש לשמא יפגע יובל בתוך ימי המשכונא א"כ מאי נ"מ ללוה דלא ליצלת לציבי למלוה די"ל כמ"ש התוספות דזימנין דשלמי ימי משכונא מקמי דלימטיה כו' ואכיל תרתי או תלת שנין קמי יובל מיהו מפירושו נראה דהכא נחוש נמי לכליא קרנא דמלוה דהמשכונא הוה כמו מכורה לגביה בתוך שני המשכונא ויש לקיים נוסחת פרש"י שלפנינו והשתא שפיר פריך בפשיטות כיון דאית לך למיחש לשמא יפגע

יובל תוך ימי משכונא וכליא קרנא נמי דמלוה ודלוה אית לן למימר דלא ילקח בהן קרקע אלא שיהיה האילן למלוה שהוא מוחזק בו ודו"ק:

(1) גמרא

(א) אמר רבה בר רב הונא אמר רב השוכר חמור זה לרכוב עליה ומתה לו בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ולא מצי שוכר למכור נבילת החמור אפילו אלו יש בדמיה לשכור ולהשלים דרכו – דרב לטעמיה דאמר רב לא מכלינן קרנא דמשכיר

(ב) קשיא לרב

(i) ברייתא כמבואר ברש"י

(1) לוח שמישכן אילן למלוה כי הני משכנתא דסורא דכתבי במשלם שנייא אילין תיפוק ארעא דא בלא כסף

(2) יבש האילן או נקצץ שניהם אסורין בו לבקע עצים ולשרוף דאי שריף ליה לוח כליא קרנא דמלוה דימי משכנתא חשיבי קרנא למלוה ואי שריף ליה מלוה כליא קרנא דלוה דימים לאחר כילוי משכנתא חשיבי קרנא דלוה

(3) כיצד יעשה ילקח בו קרקע ומלוה אוכל פירות דאותה קרקע כל ימי משכונא

(ii) ותיקשי לרב – והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא שדה זו למוכר וקא כליא קרנא

(2) רש"י – הדרא ארעא – שמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה

(3) תוספות בד"ה והא הכא דכי מטי יובל

(א) קשיא

(i) ברייתא גופא כרב סבירא לה דהרי חוששת לכליא קרנא מדקתני דשניהם אסורין לבקע עצים באילן זה שיבש או נקצץ

(ii) ולכן אף לברייתא תיקשי למה ניחא לה אלו לוקחין קרקע כיון דכי מטי יובל וכו'

(ב) תירוצ

(i) ברייתא גופא אתיא שפיר דלא חוששת אלא שישאר ללוה שויות מההיא עץ שיבש או נקצץ לאיזו זמן לאחר כלות ימי משכנתא (או לאחר שיפדה לוח המשכנתא) עד דמטי יובל – ולזה סגי שימכר וכו'

(ii) אבל לרב דאמר לא מכלינן קרנא קשה דאף כשימכר כליא קרנא כיון שלבסוף לא תישאר הקרקע ביד הלוה לצמיתות

(4) מהרש"א

(א) מהרש"ל הוא דהגיה בפירוש רש"י להוסיף תיבת **דלוה** דהודגש לעיל – "ושמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא **דלוה**"

(ב) וכן נראה לכאורה דמקשי גמרא לרב דחייש לעיל שלא יכלא קרנא דמשכיר הכי נמי הכא הוי לה לברייתא למיחש דכליא קרנא דלוה באם ילקח בו קרקע שתצא ביובל ודלכן לשיטתו הוי לה לברייתא למיחש שיהיה האילן ללוה כמו לעיל דהוה הנבילה למשכיר

(ג) אבל לשון רש"י ושמא יפגע יובל **בתוך** ימי כו' קשה לדרך זה דהרי אף קרנא דמלוה יכלא אלו יפגע יובל **בתוך** ימי משכונא

- (ד) וכדי ליישב קושיא זו כתב מהרש"ל אשר רש"י כשמפרש "שמא יפגע יובל בתוך שני המשכונא וקא כליא קרנא דלוה" כוונתו לאפוקי אם חלה היובל לאחור ימי המשכונא שיש ללוה שום הנאה מפירותיו לפני שמגיע היובל דאין זה נקרא כליא קרנא של לווה
- (ה) ואין להקשות לשיטת מהרש"ל לרש"י דאם נחוש לשמא יפגע יובל בתוך ימי המשכנתא מאי נפקא מינה ללוה אשר מלוה לא ליצלה לציבי – דמצינן לתרץ כמו שכתבו תוספות דזימנין דשלמי ימי משכנתא מקמי דמטי יובל ואכיל תרתי או תלת שנין קמי יובל
- (ו) אבל מכל מקום דוחק יישוב דמהרש"ל דיותר נראה מהא דמדגיש רש"י "שמא יפגע יובל בתוך שני משכנתא" כוונתו דגמרא מקשי דניחוש נמי לכליא קרנא דמלוה דהמשכנתא הוה כמו מכורה לגביה בתוך שני המשכונא
- (ז) ולכן מסיק מהרש"א שלא לגרוס "דלוה" בפירוש רש"י ודגמרא פריך בפשיטות כיון דאית לן למיחש לשמא יפגע יובל תוך ימי משכונא וכליא קרנא בין דמלוה בין דלוה אית לן למימר דלא ילקח בהן קרקע אלא שיהיה האילן למלוה שהוא מוחזק בו

תוס' בד"ה אילימא ביין כו'

ה"ל לאקשווי אמאי לא יתן כלל עכ"ל דמדפריך בסמוך בספינה סתם ויין זה מלא יתן משמע דהכא בספינה זו ויין סתם לא קשיא ליה מלא יתן:

סוגיא דספינה חלק א' תוספות ד"ה אלא בספינה

בד"ה אלא בספינה כו' וה"נ ע"כ פריך שיתן כו' מדנחתא ליה הא דקתני אם נתן לא יטול כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא קשיא להו בפשיטות ארישא דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל ולמה לא יטול שכר חצי הדרך שלא הלך כיון שאירע לו אונס דהוי פסידא דפועלים ודו"ק:

(1) ברייתא כמבואר ברש"י – השוכר את הספינה וטבעה בחצי הדרך יד התובע על התחונה – ולכן אם נתן השוכר את השכר ואפילו כולו לא יטול בחזרה ואם לא נתן לא יתן

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) בספינה זו ויין סתם תיקשי אם נתן אמאי לא יטול בעל היין בחזרה – דהרי בטיב אמר ליה בעל היין לבעל הספינה הב לי ההיא ספינתא גופא דהא אמרת לי ספינה זו ואנא מייתינא כאן יין ואולריך למקום שהתנית דהא אנא יין סתם אמרי

(ii) ובספינה סתם ויין זה תיקשי אם לא נתן אמאי לא יתן נימא ליה בעל הספינה הב לי ההוא חמרא גופיה ואנא מייתינא ספינתא אחריתי ויש בידו להשלים תנאו

(ב) תירוצ – אמר רב פפא

(i) אין הכי נמי ולא משכחת לה להא דר' נתן אלא בספינה זו ויין זה ולא ביד זה וזה להשלים – הלכך יד תובע על התחונה דאומר ליה המוחזק לית לך גבאי ולא מידי דקיים תנאך

(ii) ובספינה סתם ויין סתם חולקין

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) איתא בגמרא בדף עז. דהיכא דבעל הבית אנוס דאתא מיטרא דאין צריך להשקות לשדהו דהוי פסידא דפועלים – ומשמע דכל אנוס שאירע לבעל הבית שלא היה לו לידע יותר מן הפועלים הוי פסידא דפועלים

(ii) ותיקשי דבספינה סתם ויין זה על כרחך נקטי שיתן אפילו שכר חצי הדרך שלא הלך מדניחא ליה הא דקתני אם נתן לא יטול דמשמע אם נתן כל שכרו לא יטול כלל

(4) מהרש"א – סגי להו לתוספות להקשות בפשיטות מהא דאם לא נתן יתן כל שכרו מבלי להצטרך לבסס קושיתיהו בגוונא דאם נתן כל שכרו דלא יטול כלל בחזרה

דף עט:

סוגיא דספינה חלק ב' תוספות ד"ה אי אתה מוצא

[דף עט עמוד ב] בד"ה אי אתה מוצא כו' אבל ספינה סתם ויין סתם כו' מספקא ליה לריב"ם אם חולקין שכר חצי הדרך שהלך כו' עכ"ל ספיקו לפי פירושו דשכר חצי הדרך שלא הלך פשיטא שלא יתן כיון שהוא אנוס ודו"ק:

(1) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

(א) תירוץ דריב"ם לקושיית תוספות בחלק א' – בקושטא הא דפריך בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן לא פריך אלא אמאי לא יתן שכר חצי הדרך שכבר הלך אבל שכר חצי הדרך שלא הלך פשיטא שלא יתן כיון שהוא אנוס

(ב) ולפי פירוש זה דריב"ם בספינה סתם ויין זה דאינו נותן לו אלא חציו מסופק ריב"ם בספינה סתם ויין סתם דפסק רב פפא דחולקין אלו משמעו דחולקין שכר חצי הדרך שהלך ונותן רביעית או דחולקין כל השכירות

תוספות ד"ה השתא מניקה

בד"ה השתא מניקה כו' דאין מתיישב שפיר לפי גירסא זו הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כו' עכ"ל דלפי פרש"י ודאי דזה אין צריך ראייה שהמעוברת כבידה מן הריקנית וכריסו גדול בדג משקלו יותר משהוציאו את מעיו וק"ל:

דף פ.

רש"י ד"ה השוכר

[דף פ עמוד א] בפרש"י בד"ה השוכר את כו' ונעריו הולכים עם בהמתו כו' עכ"ל עיין בפירוש דבריו בנ"י:

תוספות ד"ה היכא דלא שני

תוס' בד"ה היכא דלא שני כו' כי הייתי סבור שלא יחרוש כו' עכ"ל ר"ל אף כי דעתו שיעשו כמו שירצה בעל הבית מ"מ התנו עמו לחרוש בבקעה כי היית סבור שלא יחרוש אלא בבקעה וק"ל:

תד"ה שפחה זו

יבואר להלן בסוגיא דמומים חלק ד'

סוגיא דמומים חלק א' רש"י ד"ה היו בה כל המומין הללו

בד"ה היו בה כל המומין הללו ואינו מקפיד אלא על הא' כו' עכ"ל דע"כ אי בכה"ג הוי מקח טעות הברייתא נמי איירי בה בהיו בה כל המומין וא"כ ע"כ הא דקתני בה והיה מום א' וסנפו כו' היינו דאין מקפיד רק על האחד וכצ"ל בתוספתא שהביאו התוס' דאם א"ל אותו המום כו' היינו המום שהוא מקפיד ודו"ק:

(1) גמרא כמפורש ברש"י בשני חצאי לבנה

(א) אמר ר' יוחנן המוכר פרה לחבירו ואמר לו פרה זו נגחנית היא נשכנית היא בעטנית היא רבצנית היא והיה בה מום אחד (אחד מן המומין הללו היה בה) וסנפו בין המומין (שלא היו בה) הרי זה מקח טעות (לפי שהכיר הלוקח בשאר מומין שאינן וכסבור הוא בכללן משקר אלא להשליך מעליו תרעומת הוא ואמר הילכך מקח טעות הוא דאדעתא דהכי לא זבן) מום זה ומום אחר (שפירש לו שם אותו מום לבדו ואמר לו מום זה בה ועוד מומין אחרים) אין זה מקח טעות (דכיון דאותו המום הזכיר לו לבדו בו היה לו לבדוק)

(ב) תניא נמי הכי

(i) רישא – המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא והיה בה מום אחד וסנפו בין המומין הרי זה מקח טעות

(ii) סיפא – מום זה ומום אחר אין זה מקח טעות

(ג) אמר לי' רב אחא בר' דרבא לרב אשי היו בה כל המומין האלו מהו (ואינו מקפיד אלא על האחד ובא וטוענו כסבור הייתי שאתה כולל בה מה שאין בה ומה שיש בה ואילו ידעתי שזה בה לא הייתי לוקחה) מהו

(2) תוספתא מובא בתוספות – א"ל קדש לי בתך על מנת שאין בה מומין א"ל שוטה היא שעמומית היא נכפית היא אם א"ל אותו המום ומום אחר עמו אין זה מקח טעות היה בה מום אחד וסנפו עם הרבה מומין הרי זה מקח טעות

(3) מהרש"א

(א) שאלה – באיבעיא דרב אחא בר' דרבא "היו בה כל המומין האלו מהו" למה הוצרך רש"י לפרש דהלוקח אינו מקפיד אלא על האחד

(ב) תשובה

(i) לצד האיבעיא אשר היו בה כל המומין האלו מהו מובן דנקטי דרישא דברייתא נמי איירי בהיו בה כל המומין האלו הגם דלא קתני בברייתא אלא "והיה בה מום אחד" ומוכרח דמשמעו דאכן היו בה כל המומין האלו אבל לא הקפיד אלא על אחד מהם והיה בה אותו מום אחד דהקפיד עליו

(ii) וכן צריך לומר בתוספתא דקתני "אם אמר לו אותו המום ומום אחר עמו" אשר לשון "אותו מום" מובן דשונה מן מום האחר בפרט זה דלוקח הקפיד עליו

סוגיא דמומין חלק ב' תד"ה היו בה כל המומין האלו

בד"ה היו בה כל המומין כו' ומדהא ליתא הא נמי ליתא כו' עכ"ל ולא ניתא להו למימר בפשיטות דמסתמא כל הנני ליתנהו והייתי סבור שזה שאני מקפיד אין בה דאין לנו לתלות בדעתו במה שהוא מקפיד בזה כיון שהזכיר לו כולם דאע"ג דמסתמא כל הנני ליתנהו אימא דמום אחר אין בה וע"כ הוצרכו להוסיף בזה דמדהא ליתא הא נמי ליתא והייתי סבור דכולהו ליתנהו בה וא"כ לא יהא בה מום זה שאני מקפיד ודו"ק:

1) תחלת דברי תוספות – רב אחא בר' דרבא מיבעיא לי' אלו רישא דברייתא מיירי כגון שכל המומין היו בה והוי מקח טעות אף על פי שלא בדק הלוקח אפילו באחד משום דאמר לוקח מסתמא כל הני דקאמר ליתנהו לכולהו ומדהא ליתא הא נמי ליתא

2) תוספות מדגישיין שלא נטעה לפרש אשר דינו מקח טעות משני טעמים חדא דמסתמא כל הני ליתנהו ועוד דהי' תולה בדעתו דמום שהקפיד עליו אין בו – דאין לנו לתלות פסק דידן בדעתו לגבי מום שהקפיד עליו – אלא דהוי מקח טעות מטעם אחד דשפיר הי' סבור דכולהו ליתנהו בה ובזה נכלל מום שהקפיד בו

סוגיא דמומין חלק ג' בא"ד בתוספתא דכתובות

בא"ד בתוס' דכתובות כו' דהכי תניא עד ל' יום יעמיד כו' א"ל אותו המום ומום אחר כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דלפי התוספתא אין לנו צריכין לומר ולדחוק הא דקתני מום זה ומום אחר דה"ה בהזכיר לו כל המומין כו' אלא דלרבותא נקט הכי מום זה ומום אחר בהזכיר לו שניהם ואחד מהם אין בו אפי' הכי אין זה מקח טעות והכי מוכח מדקתני התם שהזכיר לו ג' מומין שוטה שעמומי' ונכפי' ועלה קאמר אם א"ל אותו המום ומום אחר כו' דע"כ ה"פ אם הזכיר לו באלו מומין אותו מום שהוא מקפיד בו ועוד מום אחר עמו שאין כו' ואפ"ה אין זה מקח טעות אלא דוקא שסנפה בין הרבה מומין שאין בה ודו"ק:

1) ניהדר לחלק ב' לפירוש תוספות לדרך א' דאיבעיא דרב אחא בר' דרבא דרישא דברייתא מיירי כגון שכל המומין היו בה והוי מקח טעות אף על פי שלא בדק הלוקח אפילו באחד משום דאמר לוקח מסתמא כל הני דקאמר ליתנהו לכולהו ומדהא ליתא הא נמי ליתא

2) המשך תוספות – דרך ב' באיבעיא דרב אחא בר' דרבא

א) הא דקתני ברישא

i) הרי זה מקח טעות היינו היכא דליתנהו לכולהו ובדק לוקח בחד מינייהו ואישתכח דליתא ואמר מדמשקר בהך באידך נמי משקר

ii) אבל אם כולם אמת לא הוי מקח טעות (שלא כדרך א')

ב) וסיפא איירי במום זה ומום אחר ואיתנהו לתרוייהו ומילף דאין זה מקח טעות והוא הדין אם הזכיר לו כמה מומין כיון שכולם בה אין זה מקח טעות כדפירשנו שלא כדרך א'

3) מהרש"א

א) תוספות חוששיין דשיטתייהו דוחק קצת דצריכין לפרש אשר הוא הדין דעיקר ילפותא דסיפא (דאם כולם אמת לא הוי מקח טעות) כבר נודע לן מן דיוק דרישא

ב) ומעירין אשר תוספתא בשטה אחרת אזלא דבהזכיר לו שני מומין וחד אין בו אינו מקח טעות – ומילף תוספתא רבותא דדיקא בסנפו בין הרבה מומין שאין בו הוי מקח טעות

סוגיא דמומין חלק ד' תוספות ד"ה שפחה זו

בד"ה שפחה זו כו' וכן משמע לישנא דמאי אמרת כו' עכ"ל ר"ל דקאמר מעיקרא או גנב או קוביוסטוס הגיעו ולפ"ה הא בליסטים מזויין כו' נמי הגיעו ולישנא דמאי אמרת משמע דלא הגיעו ודו"ק:

1) כתובות דף נח.

א) גמרא

i) עבד ישראל שלקחו כהן אוכל בתרומה ולא היישין לסימפון דמבטל מקח

- (1) דאי מומין שבגלוי הא קחזי לי' וסבר וקביל
- (2) נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו
- (3) **מאי אמרת** ליסטים מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו
- (ב) רש"י שם – ליסטים מזויין או מוכתב למלכות קלא אית להו וסבר וקביל
- (2) ברייתא דעסקינן בה בחלק א' – המוכר שפחה לחבירו ואמר לו שפחה זו שוטה היא ניכפית היא משועממת היא וכו' הרי זה מקח טעות
- (3) תוספות
- (א) קשיא לרש"י – הרי דהוי מקח טעות במומין מסויימין ולא אמרינן סבר וקביל
- (ב) ולכן נראה לרבינו תם לפרש לגמרא התם ככה – הנהו קלא אית להו ואם איתא דההוא עבד שעומד לפנינו הוי מוכתב למלכות או ליסטים מזויין ודאי היה לו קול וכיון דליכא קול ליכא למיחש להכי ולכן אוכל בתרומה
- (ג) וכן משמע "מאי אמרת" דהתם
- (4) מהרש"א
- (א) ביאור "וכן משמע" דרבינו תם
- (i) כיון דבתחלה אמרי בגמרא שם
- (1) אי למומין שבגלוי סבר וקביל דאינו מקח טעות
- (2) ולנמצא גנב או קוביוסטוס "הגיעו" דמשמעו גם כן דאינו מקח טעות
- (ii) ולאחר כך שונה לישנא דגמרא ואמרי "**מאי אמרת** ליסטים מזויין או מוכתב למלכות"
- (1) דמסתבר דמשמעו אשר
- (א) שלא כמומים שבגלוי ונמצא גנב או קוביוסטוס דהגיעו – הני לא הגיעו והוי מקח טעות
- (ב) אבל מכל מקום אוכלין בתרומה דכיון דהני קלא אית להו לית למיחש להו

דף פ:

תוספות ד"ה דקא תפיס לי'

[דף פ עמוד ב] בד"ה דקא תפיס ליה כו' וא"ת שוכר נמי בההיא הנאה כו' אשכרו שנתן ליהוי שומר שכר כו' עכ"ל ק"ק דהא אין שכירות משתלמת אלא לבסוף כדמסיק בפרק איזהו נשך ויש ליישב ודו"ק:

דף פא.

גמרא שמור לי ואשילך

[דף פא עמוד א] גמרא שמור לי ואשילך השאילני ואשמור לך כולן נעשו שומר שכר כו' שמור לי ואשילך כו' ואותו של השמירה נגנב נעשה שומר שכר עליו בשביל השאילה ואי לאו השאילה לא היה אלא ש"ת ובהשאילני ואשמור לך ואם נאנס אותו של השאילה אי לאו השמירה היה חייב וע"י השמירה לא נעשה אלא שומר שכר ובטור ח"מ סי' ש"ה כתב בשם הרמ"ה דשייך בהו שמירה בבעלים ע"ש:

דף פא:

סוגיא דאבד המשכון חלק א' תד"ה דברי הכל אבד המשכון

[דף פא עמוד ב] תוס' בד"ה אבד כו' ועוד דאי מתניתין מיירי בשטר לא הוה פליג ר"י כו' אר"א ורבי עקיבא כו' עכ"ל אבל למאי דמוקי מתני' במשכנו שלא בשעת הלואתו לא קשה לפ"ה דר"י לא פליג אר"א ור"ע אלא דפליג את"ק דאמר לכ"ע במשכנו שלא בשעת הלואתו דהוי שומר שכר וקאמר איהו דר"א ור"ע פליגי נמי בהא וסבר ר"י שפיר כר"א אבל אי מתני' איירי בשטר ע"כ דר"י פליג אר"א ור"ע דבהדיא קתני בברייתא דלכ"ע אבד המשכון אבדו מעותיו מיהו התוספות לא חשו לזה דלפירושם למאי דמוקי מתניתין במשכנו שלא בשעת הלואתו ע"כ דר"י פליג אר"א ור"ע דבהדיא קתני בסיפא דברייתא דלכ"ע אבד המשכון אבדו מעותיו ודו"ק:

- 1) משנה בדף פ: – הלוהו על המשכון שומר שכר ר' יהודה אומר שומר חנם
- 2) ברייתא
(א) רישא – המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון
(i) ר' אליעזר אומר ישבע שלא פשע דשומר חנם הוא עליו
(ii) ר' עקיבא אומר שומר שכר הוא עליו דיכול ליה לומר לו כלום הלוינני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך
- (ב) סיפא – אבל הלוהו אלף זוז בשטר והניח לו משכון עליהם דברי הכל דהוי שומר שכר ואבד המשכון אבדו מעותיו
- 3) רש"י – ר' אליעזר מודה בסיפא מחמת דהלוהו בשטר
- 4) תוספות – ר' אליעזר מודה בסיפא מחמת דמשכנו שלא בשעת הלואתו – והא דקתני "שטר" בסיפא לאו דוקא

ר' עקיבא	ר' אליעזר	ר' יהודה	תנא קמא	משנה הלוהו על המשכון
		שומר חנם	שומר שכר	ברייתא – רישא
שומר שכר	שומר חנם			ברייתא – סיפא הלוהו בשטר
שומר שכר בכל ענין	שומר שכר רש"י דהלוהו בשטר תוס' דמשכנו שלא בשעת הלואתו			

5) גמרא

- (א) שאלה – לימא תנא קמא דמשנה דקתני הלוהו על המשכון שומר שכר דלא כר' אליעזר ברישא דברייתא
- (ב) תשובה – אפילו תימא ר' אליעזר ולא קשיא
(i) ברישא דברייתא לר' אליעזר שומר חנם הוי דאיירי במשכנו בשעת הלואתו
(ii) במשנה איירי במשכנו שלא בשעת הלואתו ותנא קמא דמשנה אית לי' דר' אליעזר יודה דבמשכנו שלא בשעת הלואתו הוי שומר שכר

6) מהרש"א

- (א) קשיא לרש"י
(i) נבאר להלן אשר לרש"י נקטו בגמרא דלא יתכן דפליג ר' יהודה דמשנה בין אר' אליעזר דברייתא בין אר' עקיבא דברייתא

(ii) ותיקשי דלתשובה דגמרא לכאורה סבירא לי' ר' יהודה (דפליג אתנא קמא) אשר הלוהו על המשכון שומר חנם הוי אפילו במשכנו שלא בשעת הלוואתו ודאכן פליג בין אר' אליעזר בין אר' עקיבא דתרוייהו סבירא להו דהוי שומר שכר

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי אשר תנא קמא דמשנה סבר דר' אליעזר מודה לר' עקיבא דהוי שומר שכר במשכנו שלא בשעת הלוואתו

(ii) אבל ר' יהודה פליג אתנא קמא ואית לי' דר' אליעזר אינו מודה לר' עקיבא במשכנו שלא בשעת הלוואתו ודהוי שומר חנם ושפיר סבר ר' יהודה כר' אליעזר דהוי שומר חנם

(ג) קשיא – לתוספות אכתי תיקשי דקבענו לשיטתייהו דמודה ר' אליעזר בהדיא אשר במשכנו שלא בשעת הלוואתו הוי שומר שכר

(ד) תירוץ – נבאר להלן דדיקא לרש"י מוכרח דנקטו בגמרא דלא יתכן דפליג ר' יהודה דמשנה בין אר' אליעזר דברייתא בין אר' עקיבא – אבל לתוספות לא חשו בגמרא לכך

(7) מסקנא דגמרא – אין לאוקי למשנה במשכנו שלא בשעת הלוואתו ולכן מחזורתא דתנא קמא דמשנה דלא כר' אליעזר

(8) תוספות

(א) קשיא לרש"י

(i) לשיטתו אשר בשטר מודה ר' אליעזר בסיפא דברייתא דהוי שומר שכר

(ii) למה מסקי בגמרא דתנא קמא דמשנה מחזורתא דלא כר' אליעזר – לוקמה למשנה בשטר

(ב) תירוץ תוספות לרש"י כמבואר במהרש"א

(i) מוכרח דלשיטת רש"י חשו בגמרא לכך שלא יחלק ר' יהודה בין אר' אליעזר בין אר' עקיבא

(ii) ולכן לא יתכן דמשנה בשטר איירי דאלו כן אכן הוה פליג ר' יהודה במשנה לומר דבשטר הוי שומר חנם שלא כר' אליעזר ור' עקיבא דברייתא

(9) מהרש"א

(א) ואין להפריך תירוץ זו על ידי שנאמר דר' יהודה גופי' מצי סבר דר' אליעזר ור' עקיבא פליגי נמי בשטר וסבר ר' יהודה שפיר כר' אליעזר דהוי שומר חנם אפילו בשטר

(ב) דהרי קבענו אשר לשיטת רש"י קתני בהדיא דברייתא דמודה ר' אליעזר דבשטר דינו כשומר שכר

סוגיא דאבד המשכון חלק ב' בא"ד ושלא בשעת הלוואה

בא"ד ושלא בשעת הלוואה הוי שומר שכר אף על גב דאיכא שטרא כו' עכ"ל לפי דרכו איכא למימר לרבנותא נקט שטר בסיפא גבי שלא בשעת הלוואה דאפי' בשטר הוי שומר שכר מיהו ה"מ למימר נמי איפכא בסיפא בשעת להלוואה בשטר לד"ה אבד המשכון לא אבדו מעותיו ודו"ק:

(1) תוספות

(א) טבלא לשיטות ר' יהודאי גאון – טעמי' דר' יהודאי גאון אינן מענייננו

בלא שטר	שלא בשעת הלוואתו	שומר שכר
בשטר	שלא בשעת הלוואתו	שומר שכר
בלא שטר	בשעת הלוואתו	שומר שכר
בשטר	בשעת הלוואתו	שומר חנם

(ב) ואוקי לסיפא דברייתא דהוי שומר שכר בשטר דיקא שלא בשעת הלואתו – מה שאין כן בשעת הלואתו דאינו שומר שכר בשטר

(2) מהרש"א

(א) ואל תיקשי כיון דסיפא איירי שלא בשעת הלואתו מה מרויח שטר לבעל המשכון הרי מלוה הוי שומר שכר אף בלי שטר – דתריץ דקא משמע לן ברייתא דדוקא שלא בשעת הלואתו הוי שומר שכר אף בדאיכא שטר – אבל בשעת הלואתו בדאיכא שטר אינו שומר שכר

(ב) ומצינן נמי למימר דאתיא ברייתא למידק דבמשכנו בשעת הלואתו בשטר מודה אפילו ר' עקיבא דהוי שומר חנם

דף פב.

סוגיא דאבד המשכון חלק ג' תוספות ד"ה נימא

[דף פב עמוד א] בד"ה נימא בדלא כו' דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א ור"ע כו' עכ"ל יש לדקדק כאן בדבריהם דהא לא פליג ר"י אר"א ואר"ע אלא את"ק דקאמר דלא נחלקו בשוי אלא דאף בשוי נחלקו וסבר ליה ר"י שפיר כר"א דה"נ צ"ל למאי דמוקי מתני' בשמשכנו שלא בשעת הלואתו כמ"ש לעיל ועוד ק"ל בעיקר קושייתן דכי היכי דפרכינן מכח סברא אי בדשוי מ"ט דר"א ה"נ איכא למפרך אי מתני' איירי בדשוי מ"ט דר"י ואפשר דזאת היא ג"כ כוונתם דאין סברא שיחלוק ר"י על ר"א כו' בשוי מה"ט דפרכינן אי בשוי מ"ט דר"א הכא נמי איכא למפרך אי בשוי מ"ט דר"י ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק א'

(א) לשיטת רש"י בתחלת סוגיין כבטבלא זו

שיטת רש"י בתחלת סוגיין				
משנה הלוהו על המשכון	תנא קמא	ר' יהודה	ר' אליעזר	ר' עקיבא
ברייטא – רישא הלוהו שלא בשטר	שומר שכר	שומר חנם	שומר חנם	שומר שכר אפילו שלא בשטר
ברייטא – סיפא הלוהו בשטר			שומר שכר	מכל שכן דהוי שומר שכר בשטר

(ב) ולהא דמסקי בגמרא דמחזורתא דר' אליעזר ברישא דברייתא לא אתיא כתנא קמא דמשנה

(2) המשך דגמרא

(א) לימא דר' אליעזר ור' עקיבא בדלא שוי משכון שיעור זוזי איירי ובדשמואל קא מיפלגי דאמר שמואל האי מאן דאזופיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו (דלא שוי משכון שיעור זוזי) אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי

(ב) ומפרש רש"י

(i) דבדשוי משכון שיעור זוזי מודה ר' אליעזר דאבדו מעותיו

(ii) ובדלא שוי משכון שיעור זוזי פליגי

(1) דר' אליעזר לית לי' דשמואל והיינו טעמא דר' אליעזר דכיון דלא שוי שיעור זוזי לזכרון דברים בעלמא הוא דנקיט ליה ושומר חנם הוא וגובה כל מעותיו

(2) ור' עקיבא אית ליה דשמואל ואמר סבר וקביל בתורת משכון וכל כמה דלא מיהדרי ליה לא לגבי

- (א) יש ספרים דגרסי היכי דמי אי בדשוי שיעור זוזי מאי טעמא דר' אליעזר (דמקשי מסברא מאי טעמא דהוי שומר חנם) אלא בדלא שוי ובדשמואל קמיפלגי – ומשמע כרש"י דבשוי משכון שיעור זוזי מודה ר' אליעזר דהוי שומר שכר
- (ב) קשיא לרש"י – אלו בדשוי שיעור זוזי הוי לכולי עלמא שומר שכר – אמאי קאמרי בגמרא דתנא קמא דמשנה דלא כר' אליעזר – לוקמה למשנה בדשוי שיעור זוזי ותיתי תנא קמא דמשנה בין כר' אליעזר בין כר' עקיבא
- (ג) תירוץ "ומיהו יש לומר" לרש"י – לא מצי לאוקמי מתני' בדשוי וככולי עלמא דאין סברא שיחלוק ר' יהודה שאומר שומר חנם על ר' אליעזר ור' עקיבא – אלא ודאי משנה בדלא שוי איירי
- (4) מהרש"א – קשיא לתירוץ תוספות לרש"י

- (א) מצינו למימר דלא פליג ר' יהודה על ר' אליעזר ור' עקיבא אלא דר' יהודה פליג על תנא קמא דקאמר דלא נחלקו ר' אליעזר ור' עקיבא בדשוי שיעור זוזי דהוי שומר שכר – דר' יהודה גופי' אית לי' דאף בשוי שיעור זוזי נחלקו ואשר לר' אליעזר אכן שומר חנם הוי – הכל כעין דפירש מהרש"א בחלק א' בשלב דגמרא מוקי למשנה במשכנו שלא בשעת הלואתו
- (5) המשך מהרש"א

- (א) פירכא לעצם קושיית תוספות דלוקמה למשנה בדשוי משכון שיעור זוזי
- (i) ניהדר ליש ספרים דגרסי בגמרא דמקשי מסברא אי בדשוי שיעור זוזי מאי טעמא דר' אליעזר דהוי שומר חנם
- (ii) השתא האיך מקשה תוספות דלוקי למשנה בשוי שיעור זוזי הרי בדרך זה לא לבד דתיקשי לך מסברא מאי טעמא דר' אליעזר דהוי שומר חנם אלא אף לר' יהודה נמי תיקשי מסברא מאי טעמא דהוי שומר חנם
- (ב) תירוץ – להא גופא כיוונו תוספות בתירוץ "ומיהו יש לומר" – דהיינו ליישב קושיתיהו לרש"י על ידי שנאמר דלא מסתבר לאוקי למשנה בדשוי משכון שיעור זוזי דאם כן – כיון דלא מסתבר דפליג ר' יהודה אר' אליעזר – תיקשי לך לר' יהודה כמו דהקשה לך לר' אליעזר למה אינו שומר שכר בדשוי משכון שיעור זוזי

סוגיא דאבד המשכון חלק ד' בא"ד ומיהו יש לומר

בא"ד ומיהו יש לומר דבדשוי הוי לכ"ע שומר שכר כו' מטעמיה דשמואל דחשיב כאלו פירש כו' וכי לא שוי כו' עכ"ל אך קשה לי דזהו דוחק גדול דלמקשה פשיטא ליה מה"ט אי בדשוי מ"ט דר"א ולדברי המדחה דקאמר דפליגי בשוי ובדברי יצחק ליתא הך סברא כלל לכ"ע וע"ק אמאי לא מוקי פלוגתייהו דר"א ור"ע בדשוי ובהך סברא דחשיב כאלו פירש דע"כ המקשה והמדחה פליגי בהך סברא ואפשר שזהו שכתבו בסוף דבריהם מ"מ דוחק הוא ודו"ק:

(1) ניהדר לחלק ג'

- (א) להא דקאמרי בגמרא – לימא דר' אליעזר ור' עקיבא בדלא שוי משכון שיעור זוזי איירי ובדשמואל קא מיפלגי דאמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ואנח ליה קתא דמגלא עילויהו (דלא שוי משכון שיעור זוזי) אבד קתא דמגלא אבדו אלפא זוזי
- (ב) ולהא דמפרש רש"י

(i) דבדשוי משכון שיעור זוזי מודה ר' אליעזר דאבדו מעותיו

(ii) ובדלא שוי משכון שיעור זוזי פליגי

(1) דר' אליעזר לית לי' דשמואל ושומר חנם הוא וגובה כל מעותיו

(2) ור' עקיבא אית ליה דשמואל ואמר סבר וקביל בתורת משכון וכל כמה דלא מיהדרי ליה לא לגבי

(2) המשך תוספות

(א) עוד קשיא לרש"י

(i) אי בדשוי שיעור זוזי לר' אליעזר אבדו מעותיו אף על גב דלית ליה לדשמואל

(ii) אם כן מסתבר דלא אבדו אלא מטעמיה דרב יוסף (דעוסק בה גמרא בדף פב.) דמשום מצוה הוי שומר שכר

(iii) ומהאי טעמא נמי יפסיד מה שכנגד המשכון בדלא שוי שיעור זוזי דהא כל שכן שעשה מצוה שהלוהו על המשכון מועט

(ב) תירוצ' "מיהו יש לומר" בדוחק ליישב שיטת רש"י

(i) רש"י נקט דשמואל טעמי' מסברא דחשיב מלוה כאלו פירש שיאבדו מעותיו ואכן בדשוי משכון שיעור זוז סבירא להו ר' אליעזר ור' עקיבא דאבדו מעותיו מטעמי' דשמואל דמבוססת על סברא זו ולא מטעמי' דרב יוסף

(ii) ובפירושו דר' אליעזר לית לי' דשמואל כיוון רש"י דלית לי' ר' אליעזר דשמואל בדלא שוי משכון שיעור זוזי דקסבר ר' אליעזר דלא נקיט ליה אלא לזכרון דברים בעלמא ולכן אפילו כנגד המשכון לא חשיב כאילו פירש

(3) מהרש"א

(א) קשיא א'

(i) אף לפי תירוצ' "מיהו יש לומר" אכתי קשה לרש"י

(1) דבשלב זו אמרו בגמרא "לימא בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפליגי" ופשיטא להו מטעמי' דשמואל מסברא דלעיל (דחשיב כאלו פירש) דבדשוי שיעור זוזי הוי שומר שכר אפילו לר' אליעזר וכדי לפרש שיטת ר' אליעזר הוצרכו לאוקי פלוגתא דר' אליעזר ור' עקיבא בדלא שוי שיעור זוזי

(2) ובהמשך דגמרא בדף פב. (יבואר בחלק ו') מדחי דבלא שוי משכון שיעור זוזי דכולי עלמא לית להו דשמואל ובדשוי שיעור זוזי פליגי בדר' יצחק ולא נוקטין סברא דלעיל בחשבון כל עיקר

(ב) קשיא ב' לתירוצ' "מיהו יש לומר" – אמאי לא מוקי פלוגתייהו דר' אליעזר ור' עקיבא בדשוי ובהך סברא דפליגי באלו חשיב כאלו פירש דהרי לתירוצ' "ומיהו יש לומר" קבענו דפליגי בהך סברא מיהת היכא דלא שוי שיעור זוזי

(ג) ואפשר דמכח קושיית אלו כתבו תוספות דדרך רש"י דוחק

סוגיא דאבד המשכון חלק ה' תוספות בא"ד לא מצו פליגי

בא"ד לא מצו פליגי אלא בדשוי כו' עכ"ל פירוש לאפוקי בדלא שוי דהיינו ביתר מדמי המשכון אבל בדלא שוי כנגד המשכון ודאי דפליגי וק"ל:

- (א) להאי גירסא אתי שפיר דלא מצי למימר לברייתא דידן דתרוייהו אית להו דשמואל ופליגי בדר' יצחק
- (i) דבלא פריש – דאיירי בי' שמואל – הגם דלר' עקיבא מוכן דהוי שומר שכר – אבל תיקשי לר' אליעזר למה הוי שומר חנם אין הכי נמי דלית לי' דר' יצחק מכל מקום אבדו מעותיו מטעמא דשמואל
- (ii) ובפריש – דלא איירי בי' שמואל – הגם דלר' אליעזר דלית לי' נמי דר' יצחק ודרב יוסף ניהא דהוי שומר חנם ולכן גובה מלוה הכל – אבל תיקשי לר' עקיבא למה יפסיד כלום כיון דפריש והתנה
- (4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) אלו מוקמינן לברייתא דר' אליעזר ור' עקיבא בדפריש מלוה שלא יפסיד אתי שפיר אף אלו נוקטין דתרוייהו אית להו דשמואל
- (ii) דמצינן למימר דלר' עקיבא נוקטין דהך "פריש שלא יפסיד" משמעו דפריש שלא יפסיד מחמת שיטת שמואל יותר ממה שמפסיד מדר' יצחק ומרב יוסף דהיינו שלא יפסיד אלא כנגד המשכון (ולא ביותר משוויות דמשכון) – והשתא סבר ר' עקיבא ממש כמשנה דסלע הלוייתך כו' דמוקמינן לה נמי בדפריש ואף על פי כן אבד מעותיו כנגד המשכון
- (iii) ואל תיקשי דאלו פריש ככה למה ובאיזו אופן פליג ר' אליעזר אר' עקיבא
- (iv) דתריץ

(1) דעל כל פנים מוכרח דלר' אליעזר "פריש שלא יפסיד" משמעו דפריש שלא יפסיד אפילו כנגד המשכון דאלו מפסיד כנגד המשכון תיקשי אמאי ישבע שאבד המשכון בלא פשיעה – דמה מרויח מאותה שבועה והלא המעות שכנגד המשכון אבד אפי' לא פשע – בדרך אגב דע דקושיא כעין זו מייתי תוספות בשלב שאינה מענייננו

(2) הרי דפליגי ר' אליעזר ור' עקיבא באלו מפסיד מיהת כנגד המשכון

סוגיא דאבד המשכון חלק ז' בא"ד וקשה דלפי גירסא זו

בא"ד וקשה דלפי גירסא זו אמאי לא קאמר הכא כ"ע אית להו דשמואל כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להקשות לפי גירסא זו אמאי לא מוקי מתניתין דהכא אפילו כו' א ומודה בדפריש כשמואל ועיין בתוס' שם ודו"ק:

- (1) ניהדר לסוף חלק ו' דעסקנו בה בגרסת רש"י בתירוץ דגמרא במסכת שבועות
- (2) תירוץ דגמרא שם לפי גרסא דרבינו חננאל
- (א) שמואל איירי היכא דפריש מלוה שיאבד מעותיו אפילו בדלא שוי משכון שיעור זוזי
- (ב) ובדלא פריש בהא לא איירי שמואל ואית לי' דדיקא כנגד המשכון אבד מעותיו
- (ג) והכי פירושא דסוגיא דידן בשלב דמוקי פלוגתייהו דר' אליעזר ור' עקיבא בדר' יצחק
- (i) ר' אליעזר לית ליה דשמואל דקסבר דמטעם דהוי אסמכתא לא מהני הא דפריש אפילו כנגד המשכון
- (ii) ור' עקיבא סבר דלא הוי אסמכתא
- (3) תוספות – קשיא – למה לא מסקי הכא דכולי עלמא אית להו דשמואל בפריש (דדיקא בגוונא זו איירי שמואל) ואובד כל מעותיו – ודפליגי ר' אליעזר ור' עקיבא בדר' יצחק בדלא פריש דבגוונא זו לא איירי שמואל
- (4) מהרש"א

- (א) ניהדר לחלק א' דלאחר שקלא וטריא קבעו בגמרא דתנא קמא דמשנה דידן בדף פ: דלא כר' אליעזר
(ב) לגרסא דרבינו חננאל מצי תוספות להקשות נמי אמאי לא מוקי מתניתין דהכא אפילו כר' אליעזר ומודה
בדפירש כשמואל

דף פב:

סוגיא דאבד המשכון חלק ח' תוספות ד"ה אימור

[דף פב עמוד ב] בד"ה אימור דאמר ר"י כו' ולפי זה הא דאמר קדשה כו' דוקא במשכון
שמשכנו שלא בשעת הלואתו כו' עכ"ל ר"ל דודאי שם גבי קדושין אמרי' שם דמקודשת
מדר' יצחק מיהו איכא לפרושי בה דמשכנו בשעת הלואתו נמי מקודשת ומשום דכיון
דבשלא בשעת הלואתו קנה ליה לגמרי מדרבי יצחק בשעת הלואתו נמי דלא קני אלים
שעבודיה ליחשב שלו לקדש בו אשה וכו' ג כתבו לעיל לענין חמץ של נכרי ולענין שמטה
וכ"כ התוס' בהדיא בפ"ק דקדושין אבל השתא דקאמרינן דבשלא בשעת הלואה נמי לא
הוה שומר שכר אלא משום דקני ליה לקדש בו אשה א"כ ע"כ בשעת הלואה לא קני ליה
לקדש בו אשה דא"כ מה"ט נמי ליהוי שומר שכר ואנן קאמרי' בשמעתין אימור דאמר
ר"י בשלא בשעת הלואה אבל בשעת כו' והא דדאי לא תקשי לך דליהוי שומר שכר משום
דאלים שעבודיה דלא דמי לחמץ דאלים שעבודיה מחשיב ליה להחמיר עליו כאלו שלו וכן
לענין שמטה ליחשיב ולא של אחיך בידך אבל משום שעבוד דידיה לא מחשיב ליה להיות
כשומר שכר אי לית ליה הנאה מיניה ודו"ק:

סוגיא דאבד המשכון חלק ח' תוספות בא"ד ויש לומר

בא"ד וי"ל דכיון דעכשיו שנוטל כו' לפי שיכול לעשות בו קדושין כו' עכ"ל ר"ל אף על
גב דבמעותיו נמי היה יכול לקדש בו אשה מ"מ השתא נמי שאין מעותיו בידו כיון דאית
ביה נמי הך הנאה לקדש בו אשה הוי שומר שכר משא"כ הנאת תפיסת חובו דלא מיחשב
הנאה כיון דאין מרויח במה שהלוה לו ממה שלא היה מלוה לו מעיקרא וכמ"ש התוס'
לעיל ודו"ק:

סוגיא דנתקל חלק א' תד"ה וסבר ר' מאיר

בד"ה וסבר ר"מ כו' וי"ל דנתקל הוי לר"י כעין גניבה כו' ולא מחייב אדם המזיק אלא
בדבר שהוא כעין אבידה כו' עכ"ל וה"ה דלעיל לר"מ נמי הוה מצי לתרץ הכי אלא דלר"מ
לא צריכי להכי לפלוגי בהכי ולמימר דנתקל הוי דוקא כעין גניבה ודו"ק:

(1) משנה

(א) המעביר חבית ממקום למקום ושברה

(i) לתנא קמא (ר' מאיר) בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע שלא פשע ופטור

(ii) ר' אלעזר – זה וזה ישבע ותמיה אני היאך נפטרין בשבועה

(2) ברייתא א' – המעביר חבית לחבירו ממקום למקום ושברה

(א) ר' מאיר – בין שומר חנם בין שומר שכר ישבע

(ב) ר' יהודה – שומר חנם ישבע – נושא שכר ישלם

(3) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) קשיא

- (i) למימרא דסבר ר' מאיר נתקל לאו פושע הוא דקאמר ישבע שלא פשע ואז מיפטר הגם דנתקל ועוד דהא פוטר אפילו לנושא שכר אלמא אונס חשיב ליה
- (ii) והתניא בברייתא ב' "נשברה כדו ולא סילקו ר' מאיר מחייב בהיזיקן וחכמים (ר' יהודה) אומרים פטור מדיני אדם" וקיימא לן דבנתקל פושע פליגי"

(4) תוספות

(א) קשיא – למה לא מקשי נמי

- (i) מדר' יהודה דאית ליה בברייתא א' דשומר שכר משלם לבעל החבית על שנתקל ושבר חביתו ומובן דהיינו טעמא דלא הוי אונס גמור ולכל היותר הוי אונס כעין גניבה ואבידה דשומר שכר חייב עליו
- (ii) אדר' יהודה בשם חכמים דאית ליה בברייתא ב' בנשברה כדו ולא סילקה דפטור בהיזיקן ולכאורה היינו מטעם דהוי אונס גמור

(ב) תירוץ – ר' יהודה אית ליה דדוקא בור שנעשה בפשיעה חייב בהיזיקן

(ג) קשיא – כי נמי סבר ר' מאיר במשנה ובברייתא א' דנתקל לאו פושע הוא אלא אונס ולכן אפילו שומר שכר נפטר בשבועה – תיקשי דמיהת ליחייב מצד אדם המזיק דחייב על אונס כרצון

(ד) תירוץ – לאו בכל אונס חייב אדם המזיק אלא באונס כעין גניבה ואבידה דשומר חנם פטור עליו ושומר שכר חייב עליו מה שאין כן נתקל דהוי אונס גמור וכו' פטור אפילו אדם המזיק

(ה) קשיא – ור' יהודה דקבענו דאית ליה דשומר שכר חייב לשלם מחמת דנתקל לאו אונס גמור הוי אלא הוי אונס כעין גניבה ואבידה – ליחייב נמי שומר חנם מצד זאת גופה דאדם המזיק חייב באונס כעין גניבה ואבידה

(ו) תירוץ

(i) מוכרח דר' יהודה מחלק בין אדם המזיק דחייב דוקא באונס כעין אבידה דהוי יותר קרוב לפשיעה ושומר שכר דחייב אפילו באונס כעין גניבה ונתקל אינו אלא אונס כעין גניבה ולכן לא חייב עליו שומר חנם מטעם אדם המזיק

(ז) מהרש"א – אין הכי נמי דלר' מאיר נמי הוה מצינן למימר דלא מחייב אדם המזיק אלא באונס שהוא כעין אבידה – אלא דקבענו דלר' מאיר אתי שפיר אף אלו אדם המזיק חייב אפילו באונס כעין גניבה דהרי ר' מאיר נוקט דנתקל הוי אונס גמור ולכן פטור אפילו שומר שכר

(5) המשך דגמרא – תירוץ – אמר ר' אלעזר תברה מי ששנה זו לא שנה זו

דף פג.

סוגיא דנתקל חלק ב' רש"י ד"ה אין גמרא כר' מאיר

[דף פג עמוד א] בפרש"י בד"ה אין גמרא כר' מ' כו' בעלמא כר' י' ס"ל דנתקל לאו פושע הוא ולא אונס כו' עכ"ל ולית ליה לר' א' תקנת חכמים ויש לדקדק כיון דלית ליה תקנת חכמים א"כ מנא ליה לתלמודא למימר לר' א' הכי אימא בפשיטות דר' א' ס"ל כר' מ' דנתקל פושע הוא ולית ליה תקנת חכמים ולהכי תמה שפיר אם יכולין זה וזה לישבע וי"ל דאי הוה ס"ל דנתקל פושע הוא ה"ל למיתני בהך דנשברה כדו דר' א' ור' מ' מחייבי מיהו קשה דאכתי אימא דר' א' ס"ל דנתקל הוי כעין אבידה ואפילו ש"ת יהא חייב משום אדם המזיק

ולגבי בור פטור אפי' כעין אבידה כמו רוח שאינה מצויה ואפשר לומר דלית לן לאוקמא דר"א ס"ל הכי כיון דלא אשכחן שום תנא דאית ליה האי סברא דנתקל הוי כעין אבידה ודו"ק:

(1) המשך דגמרא כמבואר ברש"י

(א) ר' חייא בר אבא מתרץ הא דרמינן לעיל דר' מאיר אדר' מאיר

(i) לעולם (שלא כר' אלעזר בגמרא) חד תנא הוא ונתקל ודאי פושע הוא בין במשנה וברייתא א' בין בברייתא ב' – והכא היינו טעמא דבמשנה וברייתא א' פוטר ר' מאיר בשבועה בין בשומר חנם בין בשומר שכר – דלא משתבע אלא אשר שלא בכוונה שיכר לחבית – דשבועה זו תקנת חכמים היא להיפטר בה שאם אי אתה פוטר מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום שדואג שלא יכשל ותשבר

(ii) ואתא ר' יהודה בברייתא א' לאיפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קרוב לאונס ודמי לגניבה ותקנת חכמים אין כאן ולכן שומר שכר משלם כי דיניה ושומר חנם פטור כי דיניה

(iii) ואתא ר' אלעזר במשנה למימר

(1) אין – כר' מאיר שמעתי אף אני דשניהן פטורין בשבועה

(2) ומיהו תמיה אני דבשלמא שומר חנם משתבע דלא פשע דאנא בעלמא כר' יהודה סבירא לי דנתקל לאו פושע הוא – אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי

(2) מהרש"א

(א) קשיא א'

(i) מדקשיא לי' ר' אלעזר במשנה הא דלר' מאיר משתבע שומר שכר פשיטא דלית ליה הא דנקט ר' חייא בר אבא דלר' מאיר משתבע מחמת תקנת חכמים

(ii) ותיקשי כיון דלית ליה לר' אלעזר תקנת חכמים – למה הוצרכה גמרא למימר לר' אלעזר "אנא בעלמא כר' יהודה סבירא לי" אימא בפשיטות דר' אלעזר במשנה סבירא לי' כר' מאיר דנתקל פושע הוא ולית ליה תקנת חכמים ולהכי תמה ר' אלעזר שפיר היאך מיפטר בשבועה אפילו שומר חנם ומכל שכן דלא מיפטר שומר שכר

(ב) תירוצ – אי הוה סבירא לי' ר' אלעזר דנתקל פושע הוא הוי לה לברייתא ב' למיתני דר' אלעזר ור' מאיר תרוייהו מחייבי בנשברה כדו ולא סילקה דחשיב בור ליחייב בהזיקו מחמת שנעשה בפשיעה

(ג) הקדמה לקשיא ב'

(i) ניהדר לחלק א' שם קבעו תוספות

(1) ראשית

(א) דר' יהודה סבר דשומר שכר חייב לשלם על שבירת החבית מחמת דנתקל לאו אונס גמור אלא אונס כעין גניבה דשומר שכר חייב עליו

(ב) מכל מקום בנשברה כדו ולא סילקה לא חשיב בור ליחייב בהזיקו מחמת דדיקא בור שנעשה בפשיעה חייב בהזיקו – ואינו חייב על בור שנעשה באונס אפילו כעין גניבה ואבידה

(2) ועוד דלר' יהודה אפילו שומר חנם חייב מדין אדם המזיק באונס כעין אבידה דהוי יותר קרוב לפשיעה

(ד) קשיא ב'

- (i) אכתי נימא דר' אלעזר קסבר כר' יהודה דנתקל לאו פושע ולכן בברייתא ב' אין להן דין בור
- (ii) אבל פליג אר' יהודה בזה דר' אלעזר אית ליה דנתקל יש לו דין אונס כעין אבידה דקרוב לפשיעה ולכן אפילו שומר חנם חייב עליו מצד אדם המזיק ולהכי תמה ר' אלעזר היאך מיפטרין בשבועה בין שומר חנם בין שומר שכר
- (ה) תירוץ – לית לן לאוקמא דר' אלעזר ככה כיון דלא אשכחן שום תנא דאית ליה האי סברא דנתקל הוי אונס כעין אבידה דקרוב לפשיעה

סוגיא דנתקל חלק ג' רש"י ד"ה שקולאי

בד"ה שקולאי כו' שלא במקום מדרון ובפשיעה כו' עכ"ל יש לדקדק דע"כ ליתא לתקנת חכמים וא"כ א"נ במקום מדרון כיון דשומר שכר הוי כי לא פשע נמי בעי שלומי וי"ל לפי סברת הרי"ף והרא"ש שהוכיחו מתוך הסוגיא דלית לן תקנת חכמים בפושע אבל בשומר שכר במקום מדרון שלא פשע אית לן תקנת חכמים ותו לא מידי ובהכי נמי ניחא לפרש"י דמעיקרא דקאמר רב הב להו גלימייהו ודאי מדינא קא"ל דהוה ס"ל לתקנת חכמים הוה אף בפושע וקא"ל רבה בב"ח דינא הכי דאנן לא קי"ל הכי אלא לית לן דתקנת חכמים בפושע והודה לו רב ובא לו מדרך אחרת משום למען תלך בדרך טובים ול"ג א"ל אין כמ"ש הרי"ף ומיהו הרי"ף כתב בזה דרך אחרת דרב הוה ס"ל דאם יש ראייה יפטר בלא ראייה בשבועה והקשה ליה רבה בב"ח דינא הכי דהא אנן קי"ל כאיסי והודה רב ובא כו' ע"ש:

- (1) גמרא – רבה בר בר חנה תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים וכו'
- (2) רש"י – שקולאי נושאי משאות ותברו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי בדיגלא שהרבה במשא שני בני אדם
- (3) מהרש"א

- (א) קשיא – נראה מתוך הסוגיא דלהלכה ליתא לתקנת חכמים להיפטר בה בשבועה שלא בכוונה שיברו ואם כן לר' מאיר אפילו במקום מדרון דלא פשעו כיון דשומר שכר הוי נמי בעי שלומי
- (ב) ולפי סברת הרי"ף והרא"ש ניחא שהוכיחו מתוך הסוגיא דלית לן תקנת חכמים בפושע אבל במקום מדרון שלא פשע אית לן תקנת חכמים ומשתבעי הני שקולאי דשלא בכוונה שיברו לחביתא ונפטרין
- (ג) ובהכי נמי ניחא לפרש"י דמעיקרא דקאמר רב הב להו גלימייהו ודאי מדינא קאמר ליה דמציא להפטר בשבועת תקנת חכמים אף בפושע וקאמר ליה רבה בר בר חנה דינא הכי דאנן קיימא לן דלית תקנת חכמים בפושע והודה לו רב ובא לו מדרך אחרת שלא מדינא אלא משום למען תלך בדרך טובים ולא גרסינן דבסוף השיב רב אין דינא הכי

***

הדרן עלך השוכר את האומנין